

Број: 2307

Датум: 11.09.2024. године

Анализа здравственог стања становништва Браничевског округа за 2023. годину

I УВОД

Анализа здравственог стања становништва одређене територије спроводи се у циљу његовог побољшања и даљег унапређења, на основу сагледавања прихваћених показатеља (индикатора).

Анализа здравственог стања становништва Браничевског округа за 2023. годину подразумевала је сагледавање основних демографских и здравствених показатеља у циљу дијагностиковања проблема и потреба одређених категорија становништва, и на основу тога идентификовање мера и активности за очување и унапређење здравља становника посматране територије. Само познавањем здравствених потреба и проблема становништва могуће је добро организовати здравствену службу, планирати квалитетну здравствену заштиту и донети најбоље одлуке у здравственој политици на који начин расподелити увек ограничене ресурсе намењене побољшању здравља људи.

Циљ Анализе здравственог стања становништва Браничевског округа за 2023. годину, био је обезбеђење стручно-аналитичке документационе основе о здрављу становништва које живи на посматраној територији, која представља базу за планирање обима и садржаја мера здравствене заштите, бољу организацију здравствене службе, обезбеђење потребног кадра, опреме и финансирање здравствених услуга.

Спроведена анализа здравственог стања становништва Браничевског округа базирана је на рутинским подацима демографске и здравствене статистике и представља пресек здравственог стања становништва у 2023. години.

II ГЕОГРАФСKE И ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ БРАНИЧЕВСКОГ ОКРУГА

2.1. Географске карактеристике

Браничевски округ се налази у североисточном делу Републике Србије и простире на површини од 3.857 км², између Јужно-Банатског, Подунавског, Поморавског и Борског округа. Према конфигурацији земљишта припада брдско-планинско-равничарској регији, ограничен са западне стране реком Великом Моравом, са северне и источне Дунавом, а са јужне стране ланцем који чине Бељаница, Хомолске планине и Северни Кучај. Растојање између најудаљенијих тачака у округу износи 99 км, а то су ушће Велике Мораве у Дунав и део општине Жагубица према Бору. Удаљеност крајњих јужних и северних страна као и источних и западних износи

85 км. Браничевски округ административно је подељен на девет општина: Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, Петровац на Млави и град Пожаревац са градским општинама Пожаревац и Костолац. Ове административне целине имају укупно 189 насеља и то град Пожаревац 27, општина Велико Градиште 26, општина Голубац 24, општина Жабари 15, општина Жагубица 18, општина Кучево 26, општина Мало Црниће 19 и општина Петровац на Млави 34 насеља.

2.2. Демографске карактеристике

На територији Браничевског округа, према Процени броја становника Републичког завода за статистику Републике Србије од 30.06.2023. године, живи укупно 154.950 становника, са просечном густином насељености од 41 лице по 1 км² (табела бр.1). У периоду од 2007. до 2023. године број становника се континуирано смањивао, тако да је сада за 20,1% мањи од броја у почетној години посматрања (графикон бр. 1).

Табела 1. Старосна структура и индикатори природног кретања становништва Браничевског округа у 2023. години

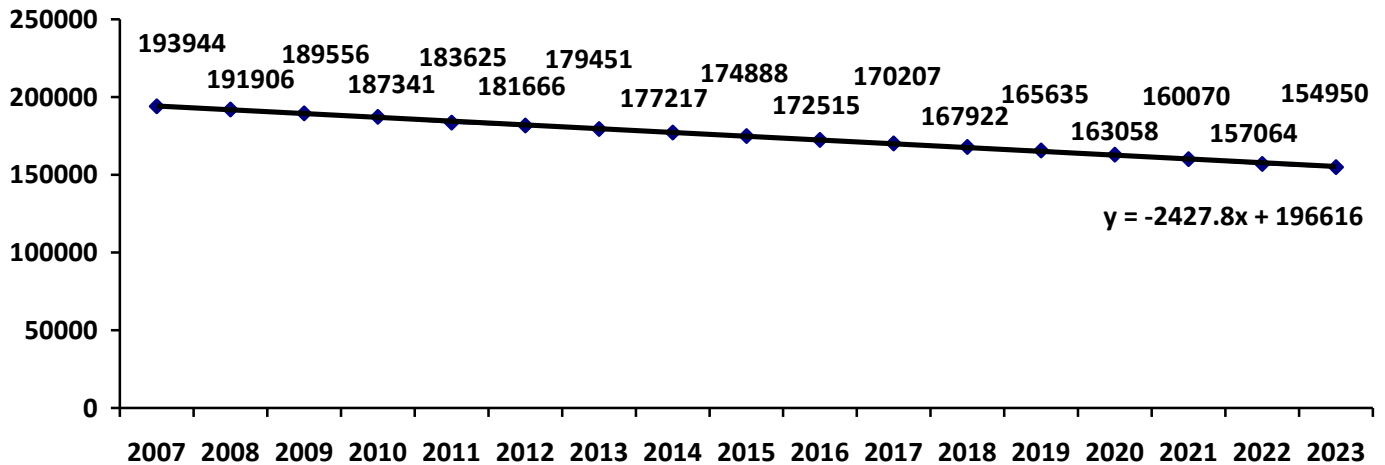
ОПШТИНА/ ОКРУГ	СТАНОВНИШТВО*				Структура становништва по добним групама*						Очекивано трајање живота, 2023**	
	Укупно	На 1 км ²	Просечна старост	Индекс старења	Пред-школска (0-6)	Школска деца (7-18)	Жене генер. доба (15-49)	Одрасли (19 и више)	Радно-способни (15-64)	Стари (65 и више година)	М	Ж
Велико Градиште	15299	45	48,2	233,8	786	1523	2639	12990	8843	4680	71,6	77,3
Голубац	6502	18	50,1	305,9	292	542	1091	5668	3678	2192	70,3	77,4
Жабари	9127	35	48,5	252,8	444	865	1540	7818	5254	2861	72,3	77,0
Жагубица	9587	13	50,1	278,6	456	916	1506	8215	5209	3327	74,9	79,6
Кучево	11652	16	50,8	321,2	498	979	1797	10175	6412	4123	71,5	75,3
Мало Црниће	8860	34	49,2	290,5	353	788	1471	7719	5142	2864	71,0	78,2
Петровац на Млави	25583	40	48,0	233,2	1270	2584	4534	21729	15036	7613	71,9	76,6
Пожаревац	68340	144	43,7	145,2	4451	8243	14183	55646	43586	15012	71,3	76,3
БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ	154950	41	46,6	202,5	8550	16440	28761	129960	93160	42672	73,1	78,2

* Процена становништва 30.06.2023. године. Републичког завода за статистику Републике Србије.

** Витални догађаји у Републици Србији, 2023. године. Статистика становништва. Републички завод за статистику Републике Србије.

Графикон 1. Кретање броја становника на територији Браничевског округа у периоду од 2007. до 2023. године

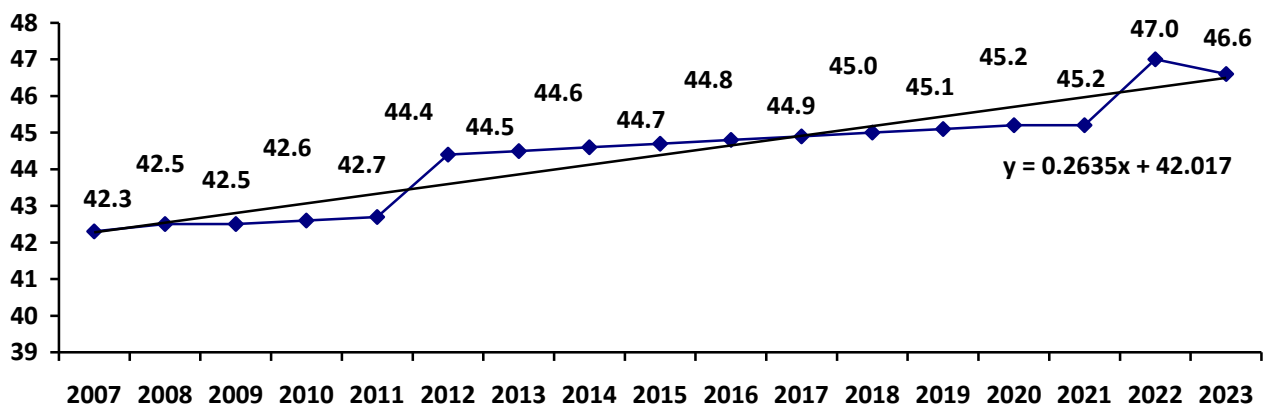
На територији Браничевског округа, према подацима Републичког геодетског завода, по површини коју заузима, највећа општина је општина Жагубица са 760 км² док највише становника има град Пожаревац са 68340 становника.

Према Процени становништва за 2023. годину, удео становника са 65 и више година (42672) у укупном броју становника за Браничевски округ (154950) износи 27,54% што показује да популација која живи на територији посматраног округа припада старој популацији (удео старих са 65 и више година преко 10%).

Индекс старења становништва (однос броја старих са 60 и више година: 53704 и младог становништва од 0 до 19 година: 26519) за територију Браничевског округа износи 202,5 што је показатељ старења нације (индекс преко 40).

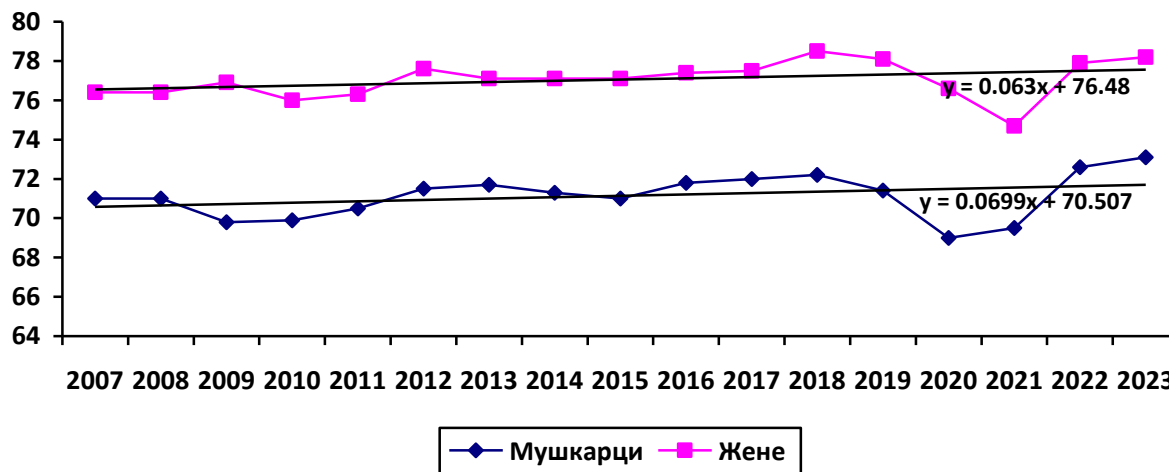
Када се посматра просечна старост становништва у периоду од 2007. до 2023. године, уочава се повећање просечне старости становништва Браничевског округа за 4,3 година у односу на почетну годину посматрања, док је просечна старост становништва мања за 0,4 година у поређењу са претходном годином (графикон бр. 2).

Графикон 2. Просечна старост становништва Браничевског округа у периоду 2007-2023. године

Графикон 3. Очекивано трајање живота на рођењу код оба пола на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

У посматраном периоду се уочава благо повећање очекиваног трајања живота код мушкараца са 71 године на 73,1 година а код жена са 76,4 на 78,2 година. У поређењу са претходном годином очекивано трајање живота је продужено код мушкараца за 0,5 година а код жена за 0,3 године (графикон бр. 3).

2.3. Виталне карактеристике

Виталне карактеристике Браничевског округа посматране су кроз природна кретања становништва и показатеље природног кретања становништва, односно рађање и умирање (наталитет и морталитет) (табела бр. 2).

Табела 2. Природно кретање становништва и показатељи природног кретања становништва Браничевског округа у 2023. години (Витални догађаји)

Б. р.	ОПШТИНА/ ОКРУГ	*Број становника	Број живорођ деце у 2023. г.	Укупан број умрлих у 2023. г.	Број умрле Одојч. у 2023.г	Стопа ната-литета	Стопа општег мортали тета	Природ. прираш тај	Стопа природ прираш.	Стопа мортал Одојч.	Виталн индекс
1	Велико Градиште	15299	78	293	1	5,10	19,15	-215	-14,05	12,82	26,62
2	Голубац	6502	28	135	0	4,31	20,76	-107	-16,46	0,00	20,74
3	Жабари	9127	72	182	1	7,89	19,94	-110	-12,05	13,89	39,56
4	Жагубица	9587	59	222	0	6,15	23,16	-163	-17,00	0,00	26,58
5	Кучево	11652	63	262	1	5,41	22,49	-199	-17,08	15,87	24,05
6	Мало Црниће	8860	47	160	0	5,30	18,06	-113	-12,75	0,00	29,38
7	Петровац	25583	171	507	1	6,68	19,82	-336	-13,13	5,85	33,73
8	Пожаревац	68340	635	1084	4	9,29	15,86	-449	-6,57	6,30	58,58
	БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ	154.950	1.153	2.845	8	7,44	18,36	-1692	-10,92	6,94	40,53

* Подаци су преузети из Публикације Витални догађаји у Републици Србији 2023. године, РЗС

На територији Браничевског округа, према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику који се односе на 2023. годину, бележи се ниска стопа наталитета од 7,4/1000 (мање од 15/1000), док је стопа општег морталитета висока и износи 18,4%. У периоду од 2007-2023. године, вредност стопе наталитета је ниска и креће се око 7,4 живорођених на 1000 становника, док је вредност стопе општег морталитета висока и креће се од 15,6 до 18,4 умрлих на 1000 становника.

Поред наведених индикатора посматрани су још и веома важани витални показатељи, као што су стопа природног прираштаја, односно разлика између живорођених и умрлих на 1000 становника у 2023. години на територији Браничевског округа и витални индекс који представља рационалност природног прираштаја.

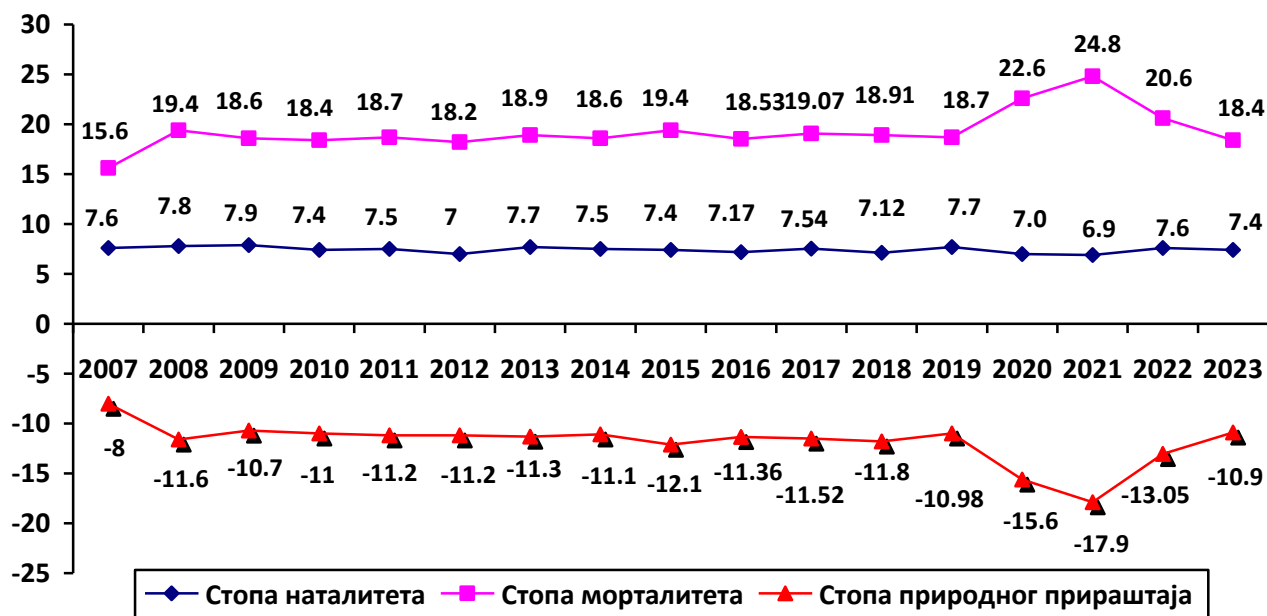
Стопе природног прираштаја у 2023. години на поменутој територији су веома ниске са негативним вредностима у свим општинама, где је забележено чак -17,1% у Кучеву, -17,0% у Жагубици, -16,5% у Голубцу, -14,1% у Великом Градишту, -13,1% у Петровцу на Млави, -12,8% у Малом Црнићу, -12,1% у Жабарима и -6,6% у Пожаревцу.

Витални индекс (Број живорођених/Број умрлих*100), показује да општина Голубац, има најмањи број живорођених у односу на 100 умрлих лица у 2023. години.

Стопа природног прираштаја у периоду 2007-2023. године опала је са -8 на -10,9 (графикон бр.4).

Графикон 4. Показатељи природног кретања становништва на територији Браничевског округа у периоду од 2007. до 2023. године.

Стопа на 1000

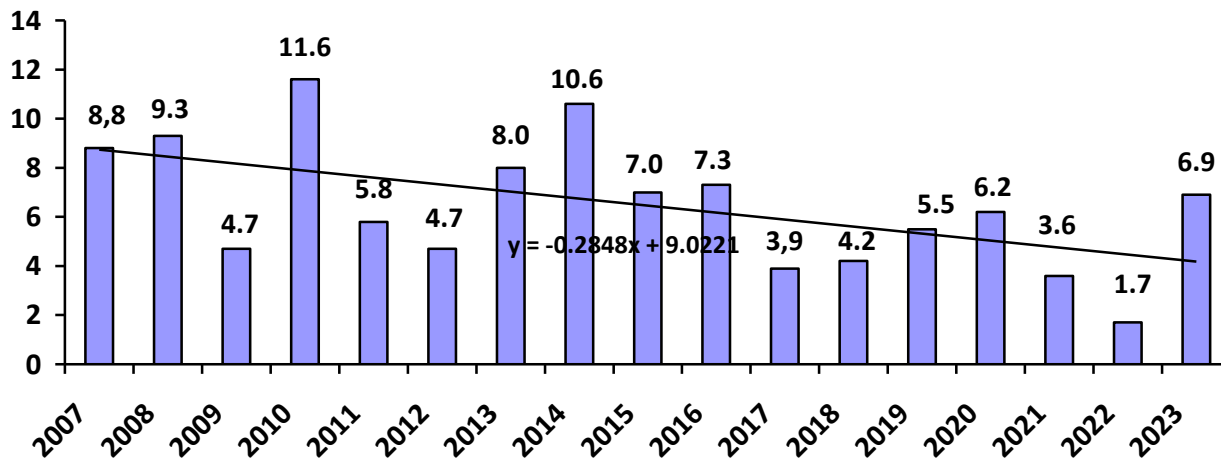

Смртност одојчади као веома важан индикатор здравственог стања становништва представља важан показатељ доступности здравствене заштите, адекватности и квалитета пружених здравствених услуга као и нивоа социјално-економског развоја земље. Стопа морталитета одојчади у 2023. години, на територији Браничевског округа износи 6,9%. Кретање ове стопе у периоду од 2007-2023. године показује смањење вредности (линија тренда: $y = -0,2848x + 9,0221$), што за посматрани седамнаестогодишњи период указује на благо побољшање поменутих показатеља (графикон бр. 5).

Графикон 5. Стопа морталитета одојчади на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. година

Стопа на 1000

2.4. Социо-економски показатељи повезани са здрављем

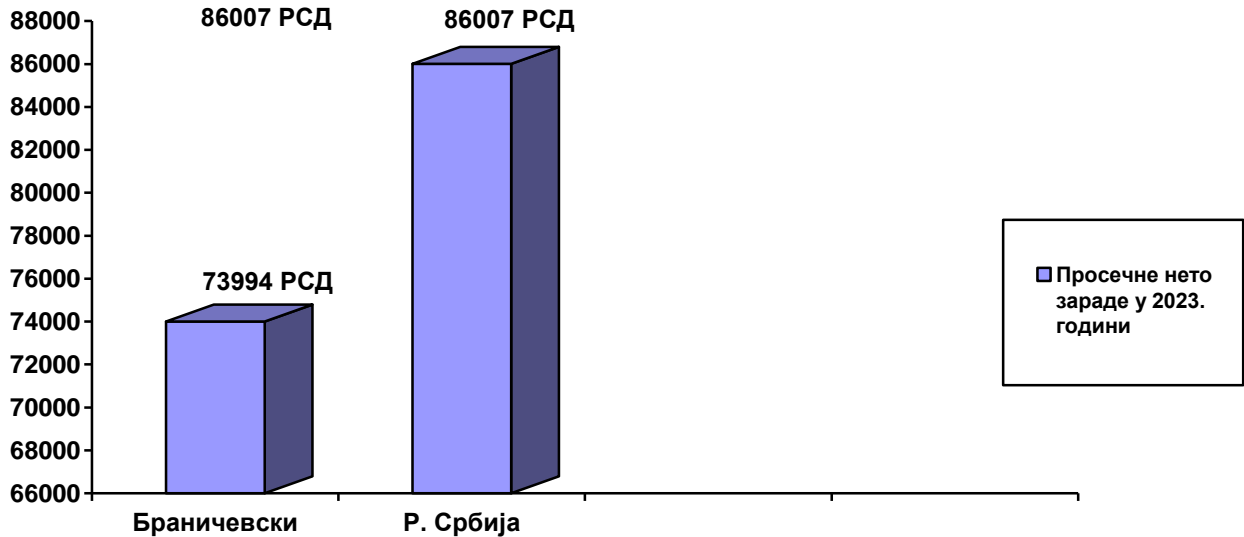
Према подацима Републичког завода за статистику, за 2023. годину, Регистрована запосленост према месту/општини рада у 2023. години, за територију Браничевског округа износи укупно 41.984 запослених лица (Велико Градиште 3388 лица, Голубац 1472 лица, Жабари 1439 лица, Жагубица 1854 лица, Кучево 2359 лица, Мало Црниће 1796 лица, Петровац на Млави 6760 лица и град Пожаревац 22916 запослених лица, од тога у Пожаревцу 16907 и у Костолцу 6008 лица).

Просечне зараде по запосленом без пореза и доприноса у 2023. години, за територији Браничевског округа износи укупно 73.994 РСД (Велико Градиште 64553 РСД, Голубац 62640 РСД, Жабари 63981 РСД, Жагубица 68086 РСД, Кучево 68774 РСД, Мало Црниће 63361 РСД, Петровац на Млави 62738 РСД и град Пожаревац 80235 РСД, од тога у Пожаревцу 78980 и у Костолцу 88192 РСД).

Просечна нето зарада на територији Браничевског округа у периоду 2023. години, била је 73.994 РСД, што представља 86,03% просечне нето зарада у Републици Србији (чија нето зарада износи 86.007 РСД) (графикон бр. 6).

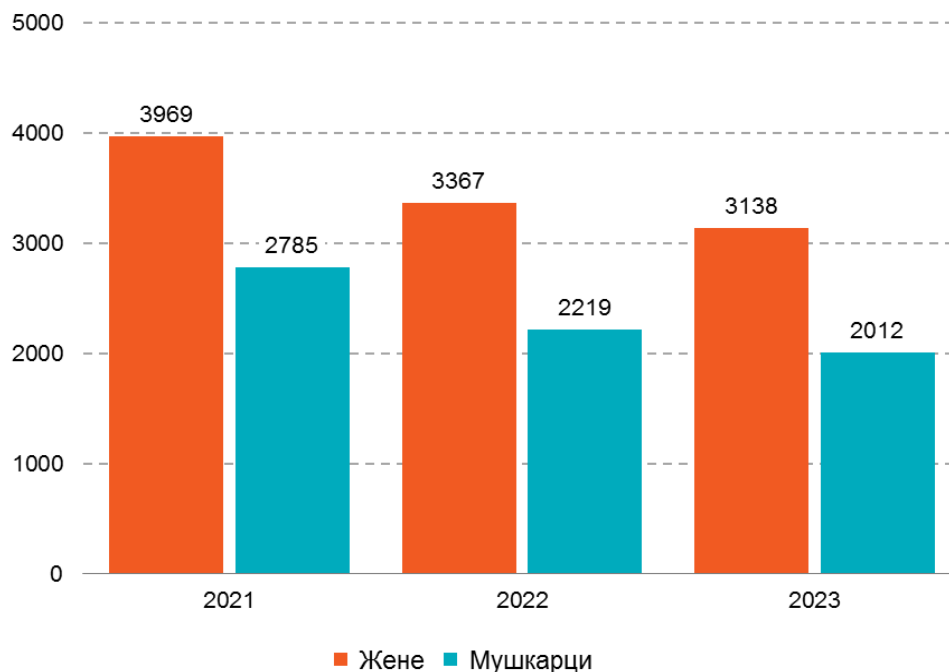

Графикон 6. Просечне нето зараде у Браничевском округу и Републици Србији изражене у РСД у 2023. години

На основу приказаних података може се рећи да је на територији посматраног округа просечна нето зарада значајно нижа од просечне нето зараде за Републику Србију (мања за 12013 РСД или за 13,97%).

Графикон 7. Регистровани незапослени према полу на територији Браничевског округа, 2021–2023.*

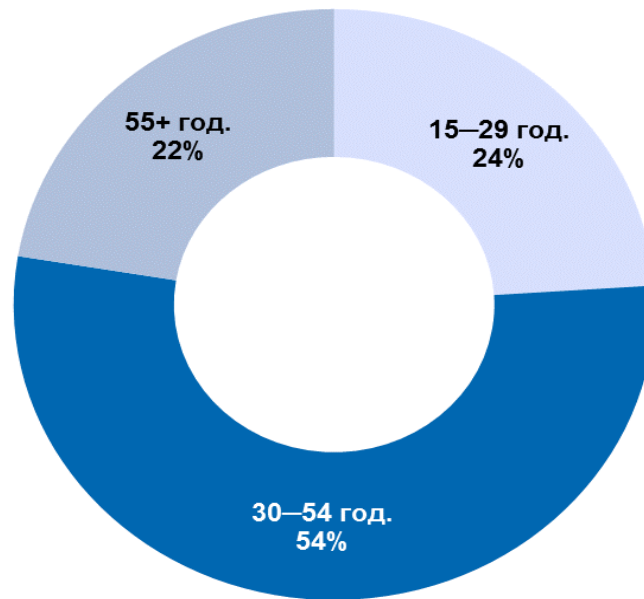
*Стање на дан 31.12.

Извор: Национална служба за запошљавање

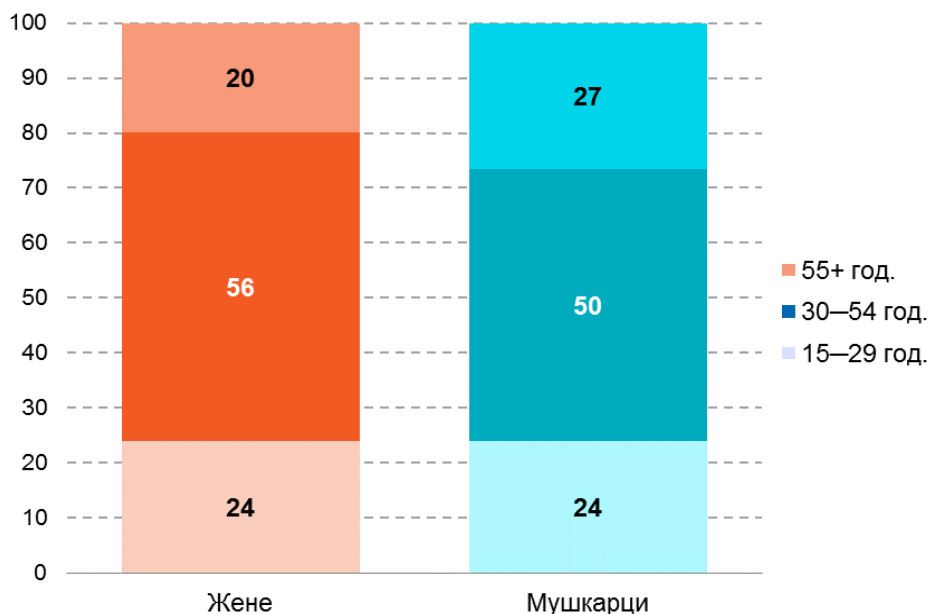
Укупан број незапослених лица на територији Браничевског округа у 2023. години износио је 5150 лица, што је за 7,81% мање у односу на претходну годину (2022). Највећи број незапослених припада животној доби од 30 до 54 године (Графикон 8. и графикон 9.).

Графикон 8. Учешће незапослених према старосним групама у укупном броју незапослених на територији Браничевског округа у 2023. години

Извор: Национална служба за запошљавање

Графикон 9. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених на територији Браничевског округа у 2023. години (%)

Извор: Национална служба за запошљавање

Посматрајући проценат незапослених по полу и животној доби, може се рећи да је незапосленост иста до 29 године живота, док је у средњој животној доби (од 30-54 године) већа незапосленост жена а у старијој животној доби је већа незапосленост мушкараца (графикон 9.).

III ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА

Здравствено стање становништва, као предуслов укупног економског развоја друштва, представља мултидимензионалну карактеристику популације и условљено је низом фактора међу којима су индивидуално понашање, период раног раста и развоја, животна средина, социјално економски развој и активности здравствене службе.

Најчешће коришћени индикатори здравственог стања становништва су: општи морбидитет, морбидитет од одређених болести, морталитет, апсентизам и инвалидност.

3.1. Општи морбидитет

Општи морбидитет као индикатор здравственог стања становништва на територији Браничевског округа, у овој анализи, посматран је кроз *Извештаје о обољењима, стањима и повредама* на нивоу домова здравља посматраног округа.

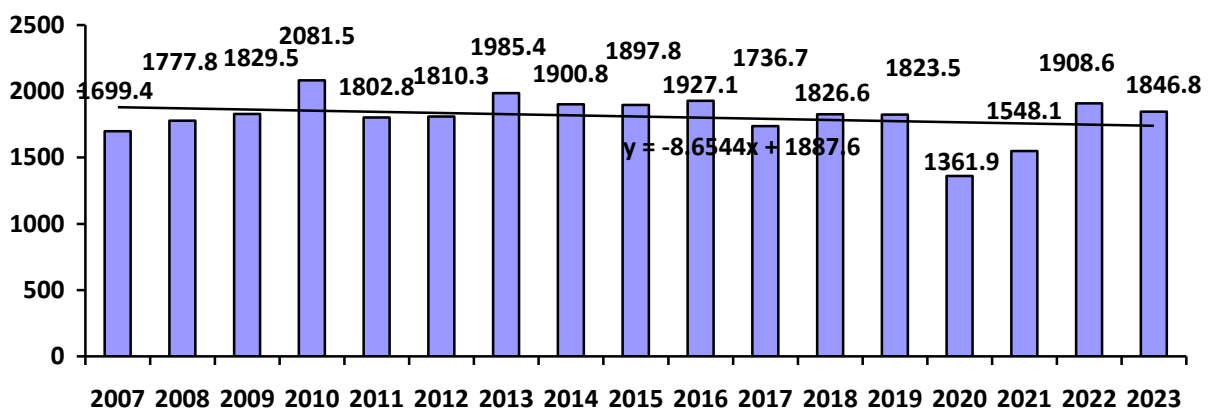
3.1.1. Морбидитет на нивоу примарне здравствене заштите

Општи морбидитет на нивоу домова здравља Браничевског округа посматран је у оквиру служби за здравствену заштиту: мале и предшколске деце, школске деце, жена, медицине рада, опште медицине и стоматологије.

У 2023. години на нивоу свих домова здравља Браничевског округа регистровано је у поменутиим службама, без стоматологије укупно 286157 обољења, са општом стопом морбидитета од 1846,8%. Према броју корисника здравствене заштите на нивоу округа (154950 становника), може се закључити да у просеку на сваког становника долазе по 1,8 обољења. Општа стопа морбидитета је у посматраном периоду, од 2007-2023. године повећана за 8,67% (графикон бр. 10).

Графикон 10. Општа стопа морбидитета у примарној здравственој заштити на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Стопа на 1000

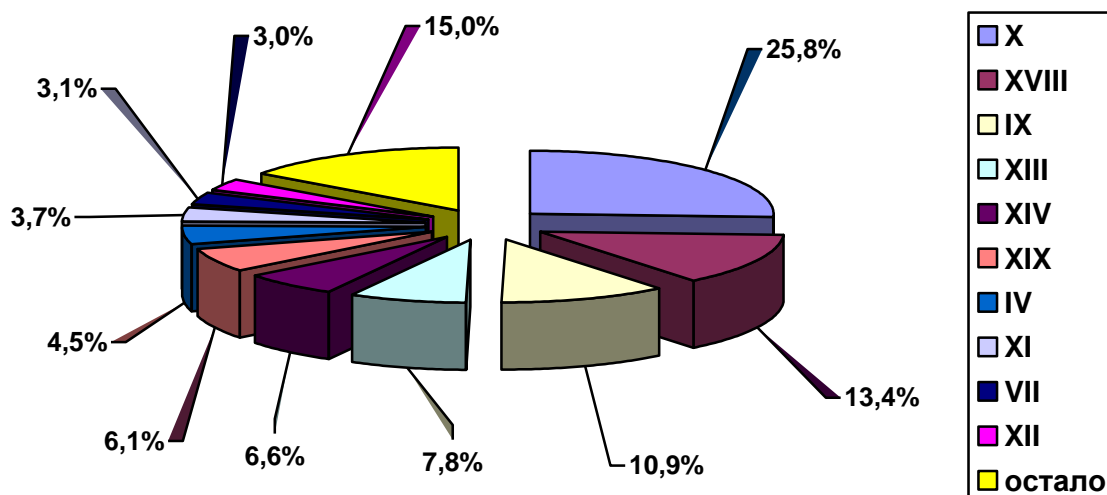

Десет водећих група обољења по 10 МКБ у Браничевском округу, регистроване на нивоу примарне здравствене заштите у 2023. години (графикон бр. 11), биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (25,80%)
2. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (13,39%)
3. Болести система крвотока (IX група) (10,89%)
4. Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII група) (7,82%)
5. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (6,60%)
6. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (6,09%)
7. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (4,49%)
8. Болести система за варење (XI група) (3,74%)
9. Болести ока и припојака ока (VII група) (3,12%)
10. Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (3,04%)

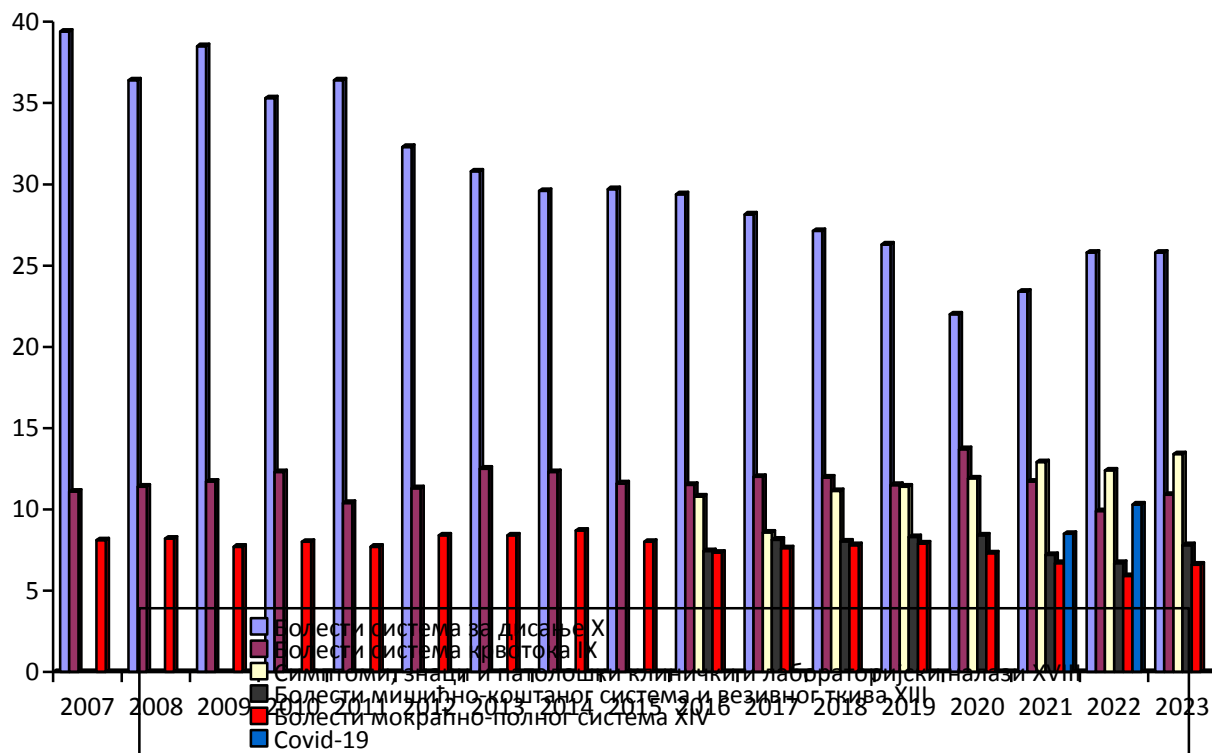
Графикон 11. Десет најчешћих група обољења по МКБ 10 регистрованих у Домовима здравља Браничевског округа 2023. године

Анализирајући морбидитет, односно обољења регистрована у службама домова здравља Браничевског округа у 2023. години, може се рећи да убедљиво прво место заузимају Болести система за дисање као и у целом посматраном периоду од 2007-2023. године. У поређењу са претходном годином, у 2023. години, број лица са дијагнозом из групе Болести система за дисање је остао непромењен, док је број лица са дијагнозом из групе Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази, Болести система крвотока и Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива благо повећани (графикон бр. 12).

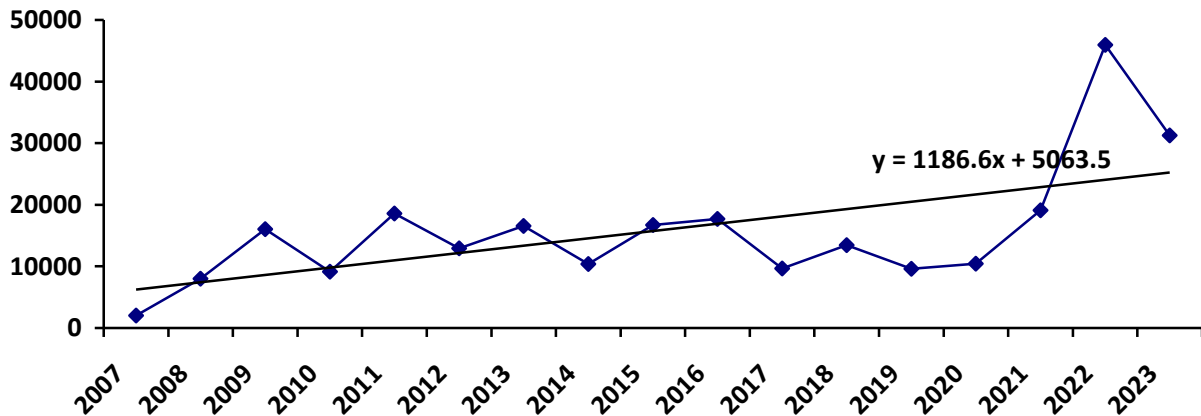
Графикон 12. Учешће водећих група болести у општем морбидитету у примарној здравственој заштити Браничевског округа у периоду 2007-2023. године
%

Према годишњем Извештају о кретању заразних и паразитарних болести на територији Браничевског округа у 2023. години, пријављено је укупно 31281 оболелих лица, што је за 14688 лица или 31,95% мање у односу на претходну годину. Број пријављених лица варира из године у годину у зависности од епидемиолошке ситуације, али се у периоду 2007-2023. године уочава растућа линија тренда (графикон бр. 13). Важно је напоменути да се од 2018. године примењује нови Правилник о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања („Сл. гласник РС” бр. 44/2017 и 58/2018), којим се примењује нови начин пријављивања заразних болести, односно смањен је број обољења која подлежу обавезној пријави у односу на ранији период.

Графикон 13. Број пријављених лица од заразних и паразитарних оболења на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. године

Прве три најчешће заразне болести, међу пријављеним заразним болестима, за територију Браничевског округа у 2023. години, заузимају: непотврђена оболења грипа, инфекција Корона вирусом и Пертусис.

У односу на претходну годину, у 2023. години, према пријавама смрти од заразних болести, бележи се стопа морталитета од заразних болести, како у Браничевском тако и у Подунавском округу (укупно за оба округа 17,10/100.000). Стопа морталитета од заразних болести у Браничевском округу у 2023. години била је 30,56/100000.

Анализом појединачних узрока смрти у Браничевском округу било је укупно умрлих 48 лица, и сви регистровани су умрли од Ковид 19 (у општини Велико Градиште 3 лица, у општини Голубац 2 лица, у општини Жагубица 1 лице, у општини Кучево 4 лица, у општини Мало Црниће 3 лица, у општини Петровац на Млави 6 лица и на територији града Пожареваца 29 лица).

Дистрибуција умрлих од заразних болести према узрасту у 2023. години, показује да се највећа стопа морталитета бележи код особа са 70 и више година старости (120,75/100000).

Анализа је показала да се у Браничевском округу одржава доминантност респираторних болести које припадају групи болести које се могу спречити имунизацијом и болести које се преносе ваздухом са учешћем од 99,7% у укупном оболевању.

У Браничевском округу болести које се преносе ваздухом доминирају са 99,7% у односу на укупан број оболелих од заразних болести на округу.

Учесталост заразних болести у Браничевском округу, у 2023. години, приказана је у табели број 3.

Табела 3. Регистроване заразне болести на територији Браничевског округа у 2023. години

Rang.	ОБОЉЕЊЕ	Број оболелих у 2023. години	Индекс
1.	INFLUENZA, virus identificatum et virus non identificatum J11	27521	87,98
2.	COVID 19, virus identifikovan U07.1	3668	11,72
3.	PERTUSSIS per Bordetellam pertusis A37	20	0,06
4.	Enteritis campylobacterialis A04.5	13	0,04
5.	Infectio tractus genitourinarii inferioris, chlamydialis A56.0	10	0,03
6.	Остало	49	0,16
СВЕГА		31.281	100,0

У току 2023. године, на територији Браничевског округа осим епидемије оболевања особа од инфекција Корона вирусом, у складу са епидемијским и пандемијским јављањем ове болести, како у Републици Србији, тако и у свету, регистроване су 3 епидемије заразних болести на територији Браничевског округа. Од тога регистроване 2 кластер епидемије изазвана Корона вирусом у Установи социјалне заштите-Дом за старе у Кучеву и 1 породична епидемија Пертусиса у Општини Велико Градиште.

Према мишљењу комисије за контролу и праћење кретања заразних и паразитарних болести, квалитет презентованих података је дискутабилан, због непознатог степена подпријављивања оболелих и умрлих од Covid 19, а и осталих заразних болести, услед великих административних захтева и великог оптерећења недовољног броја запослених. Такође, квалитету података допринео је информациони систем Сервис јавног здравља који се током 2023. године мењао како су се учавале несавршености, а који и након две године није усвојен као обавезан од стране појединих лекара и установа.

Према закључцима изнетим од стране комисије за контролу и праћење кретања заразних и паразитарних болести, епидемиолошка ситуација заразних болести на територији Браничевског округа у 2023. години, је НЕПОВОЉНА.

3.1.2. Хронична незаразна обољења

Хронична незаразна обољења као болести савременог доба, на жалост, у сталном су порасту и законски подлежу обавезној пријави и одјави према Правилнику о обрасцима и садржају образаца за вођење здравствене документације, евиденција, извештаја, регистара и електронског медицинског досијеа („Сл. гласник РС”, бр. 2/1980, 42/1986, 109/2016 и 20/2019). У поменута обољења спадају: малигни тумори, шећерна болест, хронична бубрежна инсуфицијенција (укључујући и податке о дијализи), хронична психоза, акутни коронарни синдром, болести зависности, цереброваскуларне болести, инвалидитет, ретке болести, повреде и трауматизам, повреде на раду, професионалне болести, сметње у развоју деце, трансплантације (органа, ткива, ћелија), туберкулоза, ХИВ/СИДА, биомедицински потпомогнута оплодња, као и друге болести ако се утврди да су од значаја за здравље становништва.

Према Закону о медицинској евиденцији обавезној пријави подлежу: рак и леукемија, ендемска нефропатија, психозе, шећерна болест, реуматска грозница, прогресивне мишићне дистрофије, хемофилија, хронична инсуфицијенција бубрега,

наркоманија, коронарна болест срца и опструктивна болест плућа, а поред ових у протеклом периоду од доношења поменутог Правилника, била су праћена у појединим општинама и следећа обољења: церебрална парализа, мултипла склероза и цистична фиброза.

Проблем који је присутан када су поменуте болести у питању у нашој средини је нередовно пријављивање и одјављивање истих, како од стране државног тако и приватног сектора. Стога подаци у постојећим регистрима оболелих од хроничних незаразних болести не говоре о преваленцији ових обољења, већ само о величини проблема.

Према подацима са којима располаже Завод за јавно здравље Пожаревац, мора се нагласити да је у 2023. години, број регистрованих хроничних незаразних обољења приказан као збир приспелих пријава/одјава ових болести из здравствених установа и констатованих дијагноза из Потврда о смрти лица која су боловала од хроничних незаразних болести, било да су оне основни или пратећи узрок смрти. Зато дајемо приказ регистрованих хроничних незаразних обољења у 2023. години са територије Браничевског округа из ова два извора података (Табела 4).

Табела 4. Приказ броја регистрованих хроничних незаразних обољења на територији Браничевског округа у 2023. години

Регистрована хронична незаразна обољења	Извор података		Укупно
	Пријаве из здравствених установа*	Образац Потврда о смрти	
Рак и леукемија**	953	440	1393
Ендемска нефропатија	-	-	-
Психозе	5	1	6
Шећерна болест*	617	-	617
Реуматска грозница	-	-	-
Прогресивно мишићне дистрофије	-	-	-
Хемофилија	-	-	-
Хронична инсуфици.бубрега	128	-	128
Наркоманија	-	-	-
Акутни коронарни синдром*	701	-	701
Опструктивне болести плућа	48	-	48
Мултипла склероза	-	-	-
Цистична фиброза	-	-	-
Дечија церебрална парализа	-	-	-
СВЕГА	2452	441	2893

*Збир пријава достављених из здравствених установа и добијени подаци са одељења епидемиологије

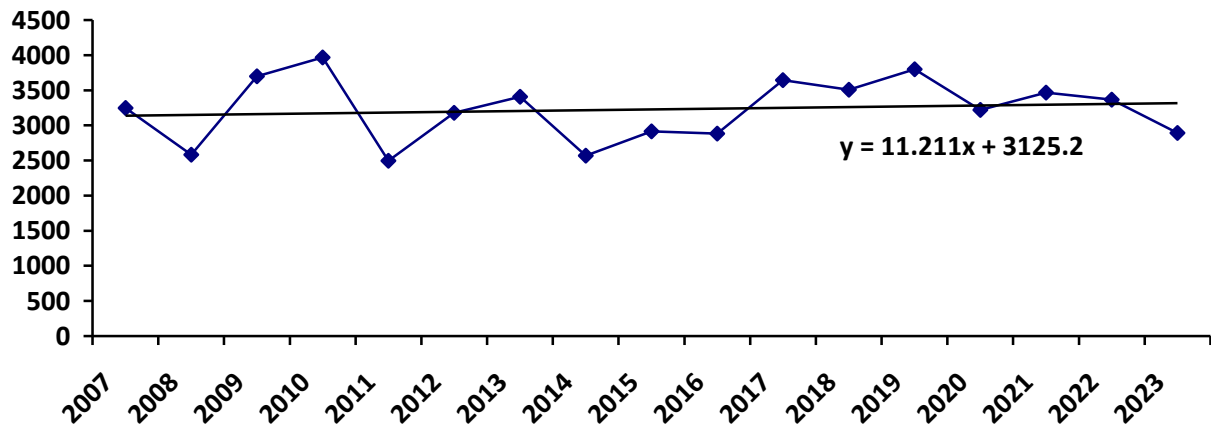
**За рак и леукемије приказани подаци из пријава односе се на 2022 годину (последњи подаци са којима ЗЗЈЗ Пожаревац располаже)

Анализирајући посматране болести, може се рећи да су, на територији Браничевског округа, најчешћа хронична незаразна обољења: малигне болести, акутни коронарни

синдром и шећерна болест. Број регистрованих хроничних незаразних оболења у посматраном периоду 2007-2023. године варира, са највећим вредностима 2010. године (графикон бр. 14).

Графикон 14. Број регистрованих хроничних незаразних оболења на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Обзиром да малигна оболења, због посебног социомедицинског значаја захтевају посебну пажњу, на овом месту ћемо приказати број оболелих особа и сирову стопу инциденце од ове болести према полу (број новооболелих М/број мушког становништва*100000 и број новооболелих Ж/број женског становништва*100000) на територији Браничевског округа у 2022. години, односно најновији подаци са којима Завод за јавно здравље Пожаревац располаже (Табела 5).

Подаци за оболеле од малигнух болести (рак и леукемија) преузети су из Националног регистра за рак (Кан Рег 4) које прикупља Центар за контролу и превенцију болести Завода за јавно здравље Пожаревац из здравствених установа на територији Браничевског и Подунавског округа. Наглашавамо да последње званичне стопе инциденције оболелих од малигнух болести, након што су прикупљени подаци употпуњени од стране Института за јавно здравље Србије, пријавама из здравствених установа са територије целе републике, су из 2022. године, и приказујемо их у табели број 5.

Код пријављивања оболелих од малигнух болести присутан је проблем подрегистрације, тј. нередовно пријављивање и одјављивање истих, како од стране државног, тако и приватног сектора.

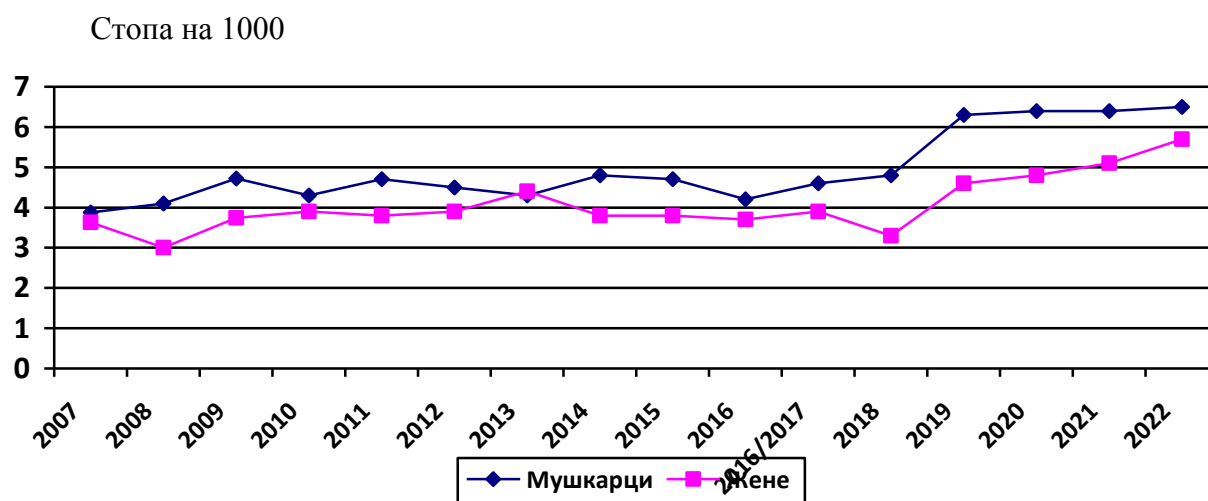
Табела 5. Приказ броја оболелих од малигнух болести по полу и по општинама на територији Браничевског округа у 2022. години

Територија	Мушки пол		Женски пол	
	Број оболелих	Стопа инциденције	Број оболелих	Стопа инциденције
Велико Градиште	44	580,25	37	466,11
Голубац	28	868,22	11	322,30
Жабари	40	865,80	41	869,57
Жагубица	30	628,27	30	600,48
Кучево	34	583,59	37	610,66
Мало Црниће	20	435,54	9	202,61
Петровац на Млави	97	762,52	71	534,32
Пожаревац	207	610,60	217	620,53
Браничевски округ	500	647,31	453	567,52

*Стопа инциденције на 100.000 становника (Процена становништва 30.06.2022. године)

Посматрајући број оболелих од малигнух болести према полу, уочава се да у скоро свим општинама Браничевског округа, мушкарци чешће оболевају од малигнух обољења. Међутим, анализирајући период од 2007-2022. године уочава се пораст вредности стопе инциденције од малигнух болести код оба пола, посебно од 2018. године. У поређењу са претходном годином (2021), стопа инциденције је у порасту и код мушкараца и код жена (графикон бр.15).

Графикон 15. Стопа инциденце од малигнух болести по полу на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2022. године

На основу броја Пријава из здравствених установа, које су достављене у Одељење за превенцију и контролу незаразних болести Завода за јавно здравље Пожаревац, у току 2023.

године, укупан број новооболелих од шећерне болести по полу и по општинама Браничевског округа приказали смо у табели број 6.

Табела 6. Приказ броја оболелих од шећерне болести по полу и по општинама на територији Браничевског округа у 2023. години

Територија	Мушки пол		Женски пол	
	Број оболелих	Стопа инциденције	Број оболелих	Стопа инциденције
Велико Градиште	21	2,80	37	4,75
Голубац	37	11,71	26	7,78
Жабари	26	5,74	29	6,31
Жагубица	27	5,76	30	6,12
Кучево	24	4,21	37	6,22
Мало Црниће	22	4,88	22	5,05
Петровац на Млави	44	3,52	45	3,44
Пожаревац	83	2,47	107	3,08
Браничевски округ	284	3,72	333	4,23

*Стопа инциденције на 1000 становника (Процена становништва 30.06.2023. године)

Посматрајући број оболелих од шећерне болести према полу у 2023. години, може се рећи да жене чешће оболевају од шећерне болести у свим општинама Браничевског округа (осим Голупца).

3.1.3. Апсентизам и инвалидност

Апсентизам, односно привремена одсутност са посла, као и инвалидност, односно свако ограничење или немогућност због недостатка, обављања неке активности на начин који се сматра нормалним за људско биће су веома важни показатељи здравственог стања становништва. Недостатак је објективна појава и може се доказати медицинским дијагностичким поступком, док је инвалидност релативна и зависи од врсте и степена оштећења као и од посла којим се особа бави, односно вештина које су јој у послу потребне. Анализа ових показатеља је веома важна за здравствену службу како би благовремено предузела мере специфичне превенције на нивоу примарне превенције као и мере лечења и рехабилитације оболелих лица.

Према подацима са којима располаже Завод за јавно здравље Пожаревац из Извештаја о привременој неспособности – спречености за рад у току 2023. године, на територији Браничевског округа регистровано је укупно 24192 случајева апсентизма са 673409 дана одсуствовања са посла.

У поређењу са претходном годином, број случајева апсентизма је мањи за 12,84% а број дана одсуствовања са посла је мањи за 0,39% у односу на претходну годину (табела 7).

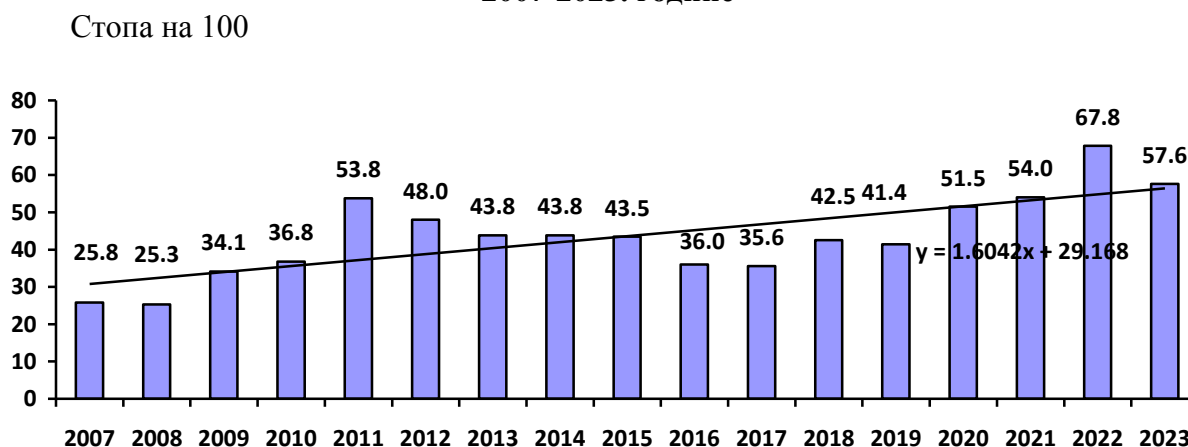
Табела 7. Приказ привремене неспособности-спречености за рад на територији Браничевског округа у 2023. години

Ред. бр.	Узрок неспособности/спречености за рад	Број случајева	Број дана	Стопа
1.	Болести и повреде ван рада	19712	375559	46,95
2.	Повреде на раду	263	12782	0,63
3.	Трудноћа и порођај	982	252088	2,34
4.	Нега члана породице	3235	32980	7,71
СВЕГА		24.192	673.409	57,62

Резултати анализе привремене спречености за рад у Браничевском округу показују да је највећи број поменутих случајева као и највећи број дана одсуствања са посла у 2023. години био због болести и повреда ван рада (81,48% случајева и 55,77% дана).

На територији Браничевског округа, укупна стопа броја случајева неспособности/спречености за рад у 2023. години, износи 57,62 на 100 запослених радника (процењени број радника за Браничевски округ према Републичком заводу за статистику износи 41.984 радника). У посматраном периоду, од 2007-2023. године, стопа апсентизма је значајно порасла (гафикон број 16).

Графикон 16. Стопа апсентизма на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. године

На основу приказаних резултата може се рећи да је инвалидност и апсентизам проблем са којим се суочавају све општине Браничевског округа и који значајно утиче на резултате анализе здравственог стања становништва.

3.2. Здравствено стање појединих категорија становништва

У оквиру анализе здравственог стања становништва Браничевског округа посматрани су: здравствено стање мале и предшколске деце, школске деце и омладине, одраслог становништва и жена, као и стање здравља уста и зуба свих категорија становништва.

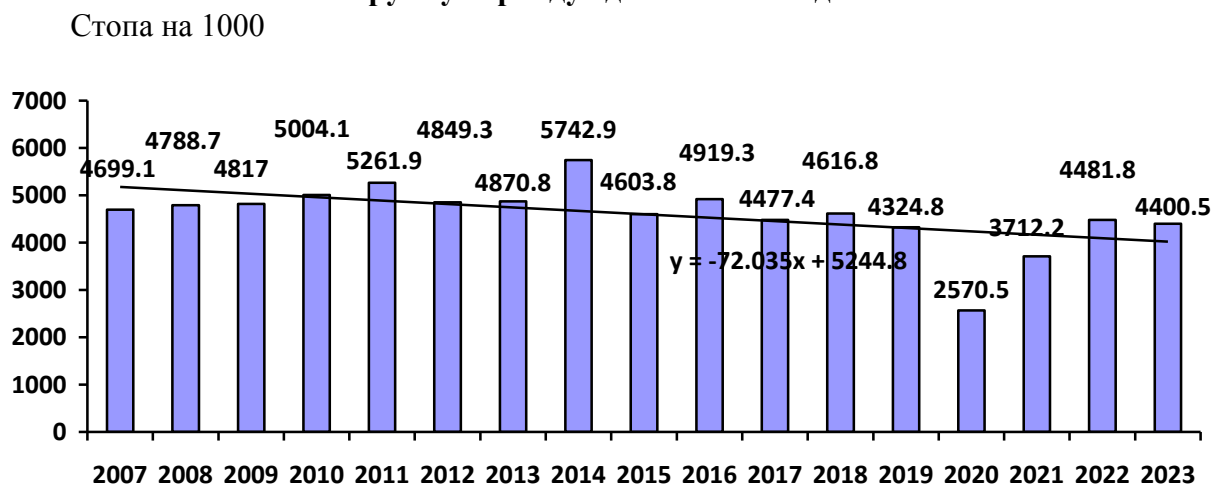

3.2.1. Здравствено стање предшколске деце (од 0 до 6 година)

На територији Браничевског округа у 2023. години, здравствену заштиту је користило укупно 8550 деце предшколског узраста од 0 до 6 година.

У оквиру служби за здравствену заштиту предшколске деце у 2023. години, домова здравља Браничевског округа, регистровано је укупно 37624 обољења са стопом од 4400,47/1000, односно на свако дете долази по 4,4 обољења, што је за 0,1 обољења мање него претходне године. У периоду од 2007-2023. године, највећа стопа оболевања у посматраној служби била је 2014. године, а најмања 2020. године (графикон број 17).

Графикон 17. Стопа морбидитета предшколске деце на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту мале и предшколске деце Браничевског округа у 2023. години биле су:

- 1 Болести система за дисање (X група) (59,3%)
- 2 Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (12,48%)
- 3 Болести ува и болести мастоидног наставка (VIII група) (6,34%)
- 4 Заразне болести и паразитарне болести (I група) (4,26%)
- 5 Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (3,62%)
- 6 Болести ока и припојака ока (VII група) (3,21%)
- 7 Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (2,44%)
- 8 Болести система за варење (XI група) (2,36%)
- 9 Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета (III група) (2,20%)
- 10 Болести мокраћно-полног система (XIV група) (1,80%)

Према приказаним резултатима анализе може се закључити да су код предшколске деце на територији Браничевског округа убедљиво прво место, као и претходних година, заузеле Болести система за дисање са 59,30%. Стопа обољења за Болести система за дисање била је 2609,59/1000.

Табела 8. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту мале и предшколске деце на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г		
	Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta (Акутно запаљење ждрела и акутно запаљење крајника)	12097	32,15
2.	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis (Инфекције горњих респираторних путева неспецифичне локализације)	5829	15,50
3.	Bronchitis acuta et bronchiolitis acuta (Акутно запаљење душница и акутно запаљење крајњих огранака душница)	2217	5,90
4.	Febris causae ignotae (Грозница непознатог порекла)	2201	5,85
5.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	1929	5,13

Приказани резултати показују да су и у 2023. години, као и претходних година, Болести система за дисање, односно акутно запаљење ждрела и крајника као и инфекције горњих дисајних путева били најчешћи здравствени проблеми код мале и предшколске деце на територији Браничевског округа (табела 8).

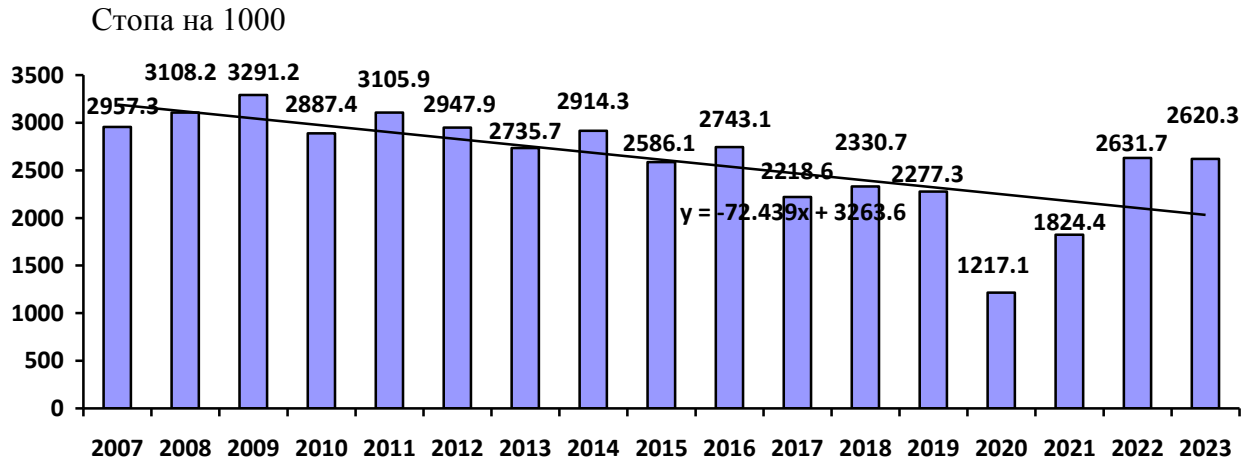
3.2.2. Здравствено стање школске деце и омладине (од 7 до 18 година)

На територији Браничевског округа у 2023. години, здравствену заштиту је користило укупно 16440 школске деце и омладине од 7 до 18 година.

У оквиру служби за здравствену заштиту школске деце и омладине домова здравља Браничевског округа у 2023. години, регистровано је укупно 43077 обољења са стопом од 2620,26/1000, односно на свако школско дете долази по 2,6 обољења, што је непромењено у поређењу са претходном годином. Посматрајући период од 2007-2023. године, може се рећи да је највећа стопа оболевања била 2009. године а најмања 2020. године. У поређењу са претходном годином (2022), дошло до благог смањења стопе оболевања код школске деце и омладине (графикон број 18).

Графикон 18. Стопа морбидитета школске деце на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту школске деце и омладине Браничевског округа у 2023. години биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (49,26%)
2. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (20,72%)
3. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (5,19%)
4. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (4,77%)
5. Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (3,62%)
6. Болести система за варење (XI група) (3,48%)
7. Болести ува и болести мастоидног наставка (VIII група) (3,21%)
8. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (2,21%)
9. Болести ока и припојака ока (VII група) (1,87%)
10. Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (XIII група) (1,52%)

Према претходно приказаним резултатима анализе, јасно се види да су код школске деце и омладине у Браничевском округу, Болести система за дисање најчешће дијагностикована обољења и да су, као и претходне године, убедљиво на првом месту са учешћем од 49,3%. Стопа оболевања од Болести система за дисање износи 1290,69/1000.

Табела 9. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г		
	Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta (Акутно запаљење ждрела и акутно запаљење крајника)	9203	21,36
2.	Infectiones tractus respiratorii superioris multiplices acutae loci non specificatis (Инфекције горњих респираторних путева неспецифичне локализације)	8871	20,60
3.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	4236	9,83
4.	Febris causae ignotae (Грозница непознатог порекла)	2641	6,13
5.	Dolor abdominalis et pelvici (Бол у трбуху и карлици)	2047	4,75

Приказани резултати показују да су и у 2023. години, као и претходних година, Болести система за дисање, односно инфекције горњих дисајних путева и акутно запаљење ждрела и крајника били најчешћи здравствени проблеми код школске деце и омладине на територији Браничевског округа (табела 9).

Систематски прегледи, чији су резултати веома добар показатељ здравственог стања школске деце и омладине, спроведени су код ученика основних и средњих школа на територији Браничевског округа у 2023. години, са обухватом од 94,30% код ученика основне школе и са 93,69% код ученика средње школе у односу на планирани број (табела 10.).

Табела 10. Приказ утврђених стања/обољења након спроведених систематских прегледа код ученика основне и средње школе Браничевског округа у 2023. години

Систематски прегледи ученика основне и средње школе	О К Р У Г			
	Б Р А Н И Ч Е В С К И			
	Ученици основне школе		Ученици средње школе	
Број ученика који подлежу систематским прегледима у току године	4777	100,00	1521	100,00
Обухваћено систематским прегледом	4505	94,31%	1425	93,69
Утврђено стање / обољење	Број	%	Број	%
Лоше телесно држање	575	12,76	168	11,79
Лоша телесна развијеност	84	1,86	25	1,75
Лоша телесна ухрањеност	587	13,03	124	8,70
Изразена деформација кичме (лордоза, сколиоза...)	15	0,33	5	0,35
Деформације грудног коша	166	3,68	35	2,46
Сметње вида и мотилитета	42	0,93	20	1,40
Оштећење слуха	13	0,29	4	0,28
Срчане мане	36	0,80	8	0,56
Недовољна психичка развијеност	36	0,80	8	0,56
Говорне мане	93	2,06	1	0,07
Деформације стопала	669	14,85	273	19,15

Анализа добијених резултата након спроведених систематских прегледа ученика у дефинисаним узрасту показују да су прва три најчешће дијагностикована стања/обољења код ученика основне школе: деформације стопала, лоша телесна ухрањеност и лоше телесно држање а код ученика средње школе: деформације стопала, лоше телесно држање и лоша телесна ухрањеност (табела 10).

Графикон 19. Обухват систематским прегледима деце у основним и средњим школама на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. године

Графикон број 19 показује да је у посматраном седамнаестогодишњем периоду, обухват систематским прегледима код ученика основне школе био највећи у 2018. години (98,1%) а најмањи у 2020. години (88,2%). Обухват систематским прегледима код ученика средње школе у посматраном периоду био је највећи у 2014. години (96,3%) а најмањи у 2020. години (83,1%).

3.2.3. Здравствено стање одраслог становништва

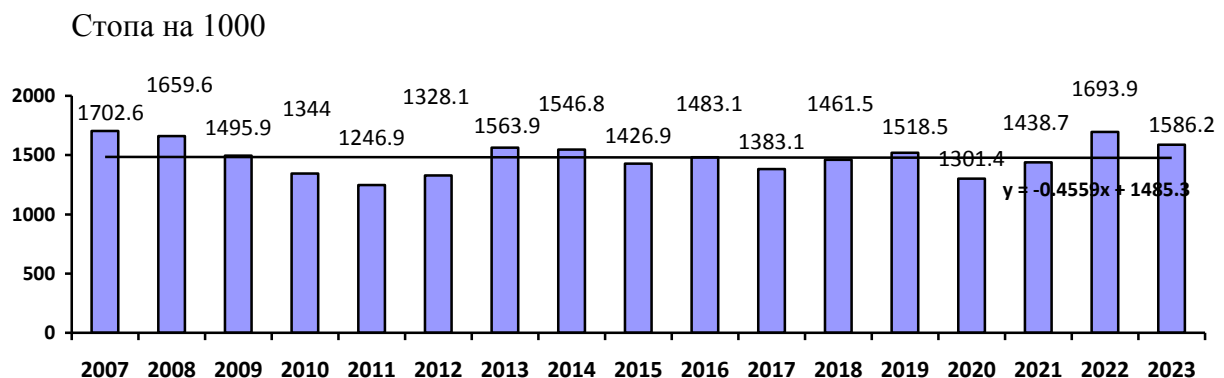
Анализа здравственог стања одраслог становништва на територији Браничевског округа за 2023. годину, рађена је на основу података добијених из служби опште медицине и медицине рада, домова здравља са територије посматраног округа.

3.2.3.1. Служба опште медицине

На територији Браничевског округа здравствене услуге у оквиру служби опште медицине остварује 100284 корисника.

У оквиру служби опште медицине домова здравља Браничевског округа у 2023. години регистровано је укупно 159073 обољења са стопом од 1586,23/1000, односно 1,6 обољења по одраслој особи, што је за 0,1 обољења мање у односу на претходну годину. У периоду од 2007-2023. године, највећа стопа оболевања била је 2007. године, а у односу на претходну годину дошло је до благог смањења стопе оболевања у овој служби (графикон број 20).

Графикон 20. Стопа морбидитета код одраслог становништва у оквиру службе опште медицине на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 регистроване у оквиру служби опште медицине домова здравља Браничевског округа у 2023. години, биле су:

1. Болести система за дисање (X група) (15,96%)
2. Болести система крвотока (IX група) (15,14%)
3. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (12,89%)
4. Болести мишићно-коштаног система и везивниг ткива (XIII група) (10,47%)
5. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (7,41%)
6. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (5,82%)
7. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (5,64%)
8. Болести система за варење (XI група) (4,08%)

9. COVID-19 (XXII група) (3,75%)
10. Болести ока и припојака ока (VII група) (3,43%)

Резултати анализе показују да су у служби опште медицине у 2023. години, на првом месту регистроване Болести система за дисање са 15,96%, чија стопа износи 253,19/1000. Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби опште медицине на територији Браничевског округа приказане су у табели број 11.

Табела 11. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби опште медицине на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г		
	Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Нуртентензио артериалис есенциалис (primaria) (Повишен крвни притисак, непознатог порекла)	13893	8,73
2.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	13007	8,18
3.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta (Акутно запаљење ждрела и акутно запаљење крајника)	10013	6,30
4.	Друга обољења леђа	7983	5,02
5.	Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде	7775	4,89

Приказани резултати показују да је повишен крвни притисак заузео прво место а да су као и претходних година, акутно запаљење ждрела и крајника, други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази и друга обољења леђа били најчешће регистроване дијагнозе код одраслог становништва на територији Браничевског округа.

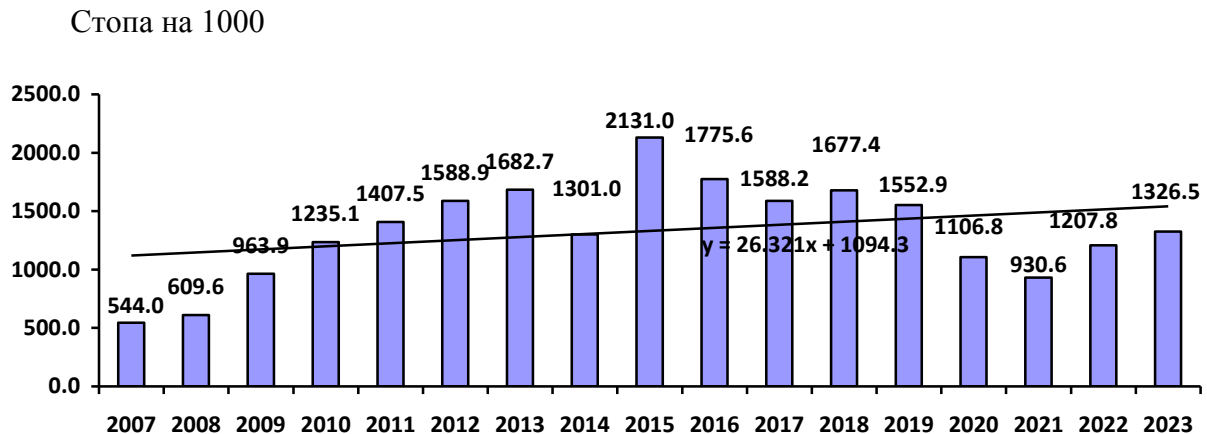
3.2.3.2. Служба здравствене заштите радника

На територији Браничевског округа у 2023. години, здравствене услуге у оквиру службе медицине рада, оних домова здравља који имају организовану поменућу службу (дз Петровац на Млави и дз Пожаревац), користило је укупно 29676 радно-активних лица.

У оквиру служби медицине рада домова здравља Браничевског округа у 2023. години, регистровано је укупно 39364 обољења са стопом од 1326,46/1000. У посматраном периоду, од 2007-2023. године, стопа морбидитета у служби за здравствену заштиту радника је била највећа 2015. године. У поређењу са претходном годином дошло је до благог пораста стопе оболевања у посматраној служби (графикон број 21).

Графикон 21. Стопа морбидитета радно активног становништва на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Водеће групе болести и стања по МКБ-10 које су регистроване у оквиру служби медицине рада Браничевског округа у 2023. години биле су:

1. Болести система крвотока (IX група) (17,43%)
2. Болести мишићно-коштаног система и везивниг ткива (XIII група) (12,69%)
3. Болести система за дисање (X група) (12,49%)
4. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (9,92%)
5. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (7,58%)
6. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (7,07%)
7. Повреде, травања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (6,33%)
8. Болести система за варење (XI група) (4,57%)
9. Болести ока и припојака ока (VII група) (3,74%)
10. Душевни поремећаји и поремећаји понашања (V група) (3,67%)

Анализа показује да су код радно-активног становништва на територији Браничевског округа највећи проблем у 2023. години, биле Болести система крвотока (17,4%), затим Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (12,7%) и Болести система за дисање (12,5%). Стопа оболевања за Болести система крвотока у Браничевском округу 2023. године била је 231,23/1000.

Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби медицине рада Браничевског округа приказане су у табели број 12.

Табела 12. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби медицине рада на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Нуртенсио артериалис есенциалис (primaria) (Повишен крвни притисак, непознатог порекла)	4608	11,71
2.	Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази	2598	6,60
3.	Друга обољења леђа	2513	6,38
4.	Pharyngitis acuta et tonsillitis acuta (Акутно запаљење ждрела и акутно запаљење крајника)	2114	5,37
5.	Diabetes mellitus (Шећерна болест)	1713	4,35

Анализирајући приказане дијагнозе може се рећи да су висок крвни притисак, други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази и недефинисана обољења леђа били најчешће регистроване дијагнозе код радно-активног становништва Браничевског округа у 2023. години.

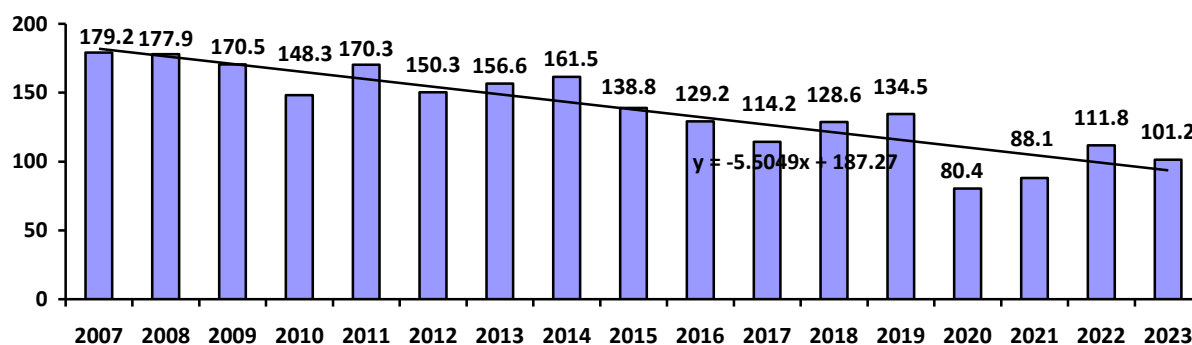
3.2.4. Здравствено стање жена

На територији Браничевског округа у 2023. години, здравствене услуге у оквиру службе за здравствену заштиту жена, имало је право да користи укупно 69355 жена које припадају животној доби од 15 и више година.

У 2023. години, у оквиру службе за здравствену заштиту жена Браничевског округа регистровано је укупно 7019 обољења са стопом од 101,20/1000. Стопа морбидитета у служби за здравствену заштиту жена у посматраном периоду, од 2007-2023. године показује тенденцију благог опадања (графикон број 22).

Графикон 22. Стопа морбидитета жена на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Стопа на 1000

Водеће групе болести и стања по МКБ 10 регистроване у оквиру служби за здравствену заштиту жена домова здравља посматраног округа у 2023. години биле су:

1. Болести мокраћно-полног система (XIV група) (78,33%)
2. Трудноћа, рађање и бабиње (XV група) (8,16%)
3. Тумори (II група) (5,84%)
4. Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (XVIII група) (4,02%)
5. Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (IV група) (1,34%)
6. Болести коже и болести поткожног ткива (XII група) (0,74%)
7. Заразне болести и паразитарне болести (I група) (0,66%)
8. Болести крви и болести крвотворних органа и поремећаји имунитета (III група) (0,61%)
9. Болести система за варење (XI група) (0,09%)
10. Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (XIX група) (0,09%)

Анализа здравственог стања жена које живе на територији Браничевског округа у оквиру службе за здравствену заштиту жена, показује да су у 2023. години, као и претходних година, најчешћи проблем биле Болести мокраћно-полног система са 78,33%, чија стопа износи 79,27/1000.

Најчешће регистроване дијагнозе у оквиру служби за здравствену заштиту жена Браничевског округа приказане су у табели број 13.

Табела 13. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби за здравствену заштиту жена на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г		
	Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Друга запаљења женских карличних органа	1140	16,24
2.	Cervicitis uteri (Запаљење грлића материце)	792	11,28
3.	Болести дојке	667	9,50
4.	Поремећаји менструације	603	8,60
5.	Morbi climacterici (Болести менопаузе-климактеријума)	587	8,36

Приказани резултати показују да су и у 2023. години, као и претходних година највећи проблем код жена са 15 и више година живота у Браничевском округу биле запаљење грлића материце, друга запаљења женских карличних органа, као и Болести дојке: Dysplasia mammae benigna (Доброћудни поремећај ткива дојке), Morbi mammae inflammatorii (запаљења дојке), Hypertrophia mammae (увећање дојке), Nodulus mammae (чвор дојке) и Morbi mammae alii (друге болести дојке).

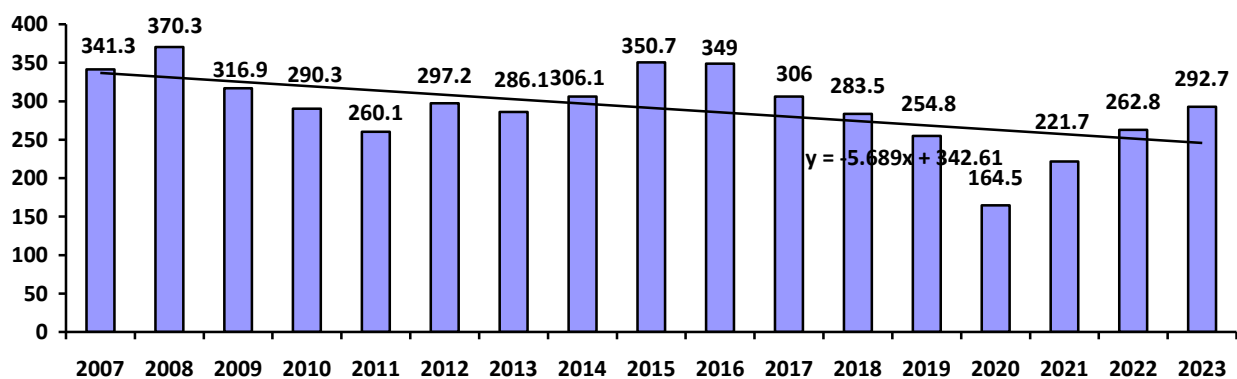

3.2.5. Здравствено стање зуба и орално здравље

У оквиру службе стоматолошке здравствене заштите током 2023. године, на територији Браничевског округа регистровано је укупно 45354 обољења са стопом од 292,7/1000. Посматрајући период од 2007-2023. године, може се рећи да је стопа морбидитета у стоматолошкој здравственој заштити на територији Браничевског округа била највећа 2015. године. У поређењу са првом годином посматрања (2007), стопа у 2023. години је мања за 14,24% (графикон број 23).

Графикон 23. Стопа морбидитета у стоматолошкој здравственој заштити на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Стопа на 1000

Од укупног броја приказаних обољења зуба на територији Браничевског округа (45354), код деце од 0 до 6 година регистровано је 4523 обољења (стопа 529,01/1000), код школске деце од 7 до 14 година регистровано је 15149 обољења (стопа 1433,48/1000), код школске деце од 15 до 18 година регистровано је 3005 обољења (стопа 511,75/1000), код одраслих од 19 до 64 године регистровано је 12657 обољење (стопа 145,0/1000) и код лица са 65 и више година регистровано је 10020 обољења (стопа 234,81/1000).

Табела 14. Приказ најчешћих дијагноза које су регистроване у служби стоматолошке здравствене заштите на територији Браничевског округа 2023. године

Ранг	О К Р У Г Б Р А Н И Ч Е В С К И		
	Дијагноза	Број	% од укупног броја дијагноза
1.	Morbi pulvae et textus periapicalis (Болести пулпе зуба и ткива око врха зуба)	11662	25,71
2.	Caries dentium (Каријес-квар зуба)	8893	19,61
3.	Morbi dentium et textus sustentionalis alii (Друге болести зуба и потпорног ткива)	6179	13,62
4.	Morbi textuum dentium durarum alii (Друге болести тврдих ткива зуба)	6174	13,61
5.	Morbi gingivae et processus alveolaris edentati alii (друге болести десни и безубог алвеолног наставка)	3428	7,56

Резултати анализе показују да су и у 2023. години, као и претходних година, на територији Браничевског округа, најчешће регистроване дијагнозе у оквиру стоматолошке здравствене заштите биле: болести пулпе зуба и ткива око врха зуба, зубни каријес и неозначене болести зуба и потпорног ткива (табела 14).

3.3. Болнички морбидитет

Болнички морбидитет, као веома важан показатељ здравственог стања становништва на територији Браничевског округа посматран је кроз Извештаје о хоспитализацији болнички лечених лица.

На територији Браничевског округа стационарну здравствену заштиту становништву обезбеђују Општа болница Пожаревац и Општа болница Петровац на Млави.

Болничко лечење на територији Браничевског округа у 2023. години, са укупним бројем запослених здравствених радника (лекара и медицинских сестара/техничара), капацитетом, оптерећеношћу, заузетосту и просечном дужином лечења приказано је у табели број 15.

Табела 15. Стационарно лечење на територији Браничевског округа у 2023. години

ОКРУГ	Општа болница	Број запослених*			Број пост-еља**	Број лече-них**	Број оствар. б.о. дана**	Прос. дужи. лечења**	Заузет. постеља у %**	Број умрлих***
		Укуп	Лекара	Технич.						
Браничевски	Петровац на Млави	235	53	182	138	3199	16762	5,24	33,28	159
	Пожаревац	759	162	597	530	12660	77887	6,15	40,26	907
	Свега	994	215	779	668	15859	94649	5,97	38,82	1066

*Приказани број запослених подразумева укупан број запослених лекара и техничара на одређено и на неодређено време који се финансирају из средстава РФЗО без осталих здравствених радника (фармацеута), сарадника и немедицинског особља.

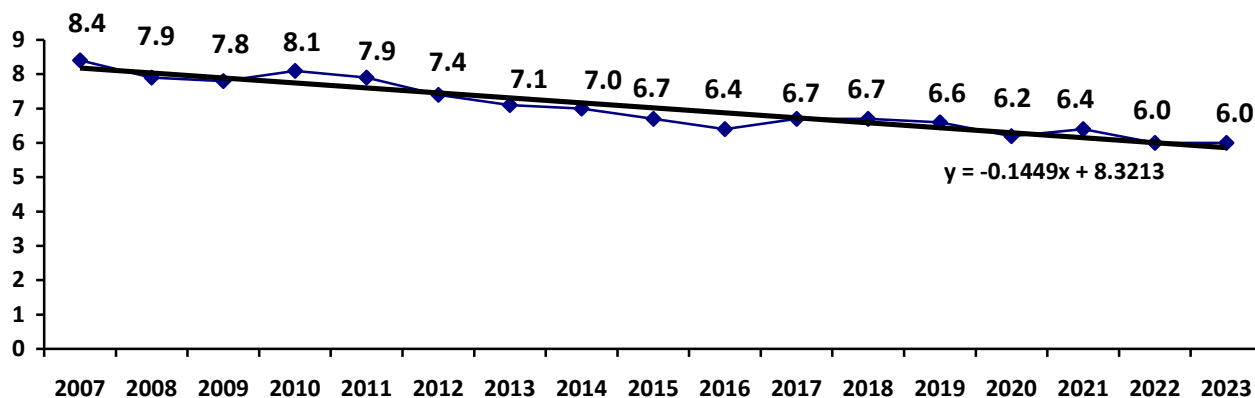
**Подаци преузети из Планско-извештајних табела за стационарне здравствене установе-Капацитети и коришћење болничких постеља.

***Подаци преузети из Извештаја службе за болничко-стационарно лечење (Свезни извештај Обр.Бр 3-21-60)

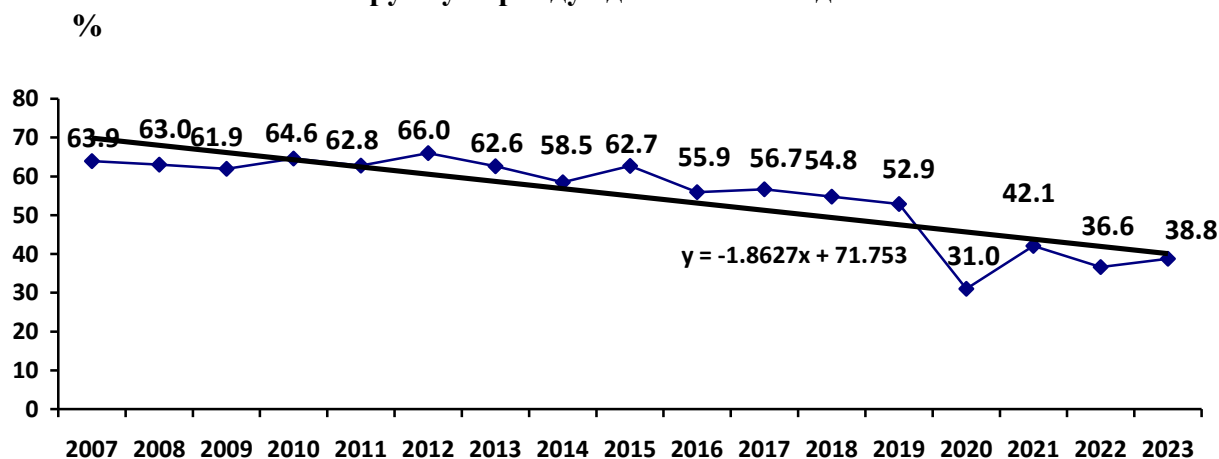
На основу приказаних података у периоду од 2007. до 2023. године, уочавамо да у болницама Браничевског округа просечна дужина лечења благо опада, као и просечна заузетост постеља у процентима (графикон број 24 и 25).

Графикон 24. Просечна дужина лечења у болницама Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

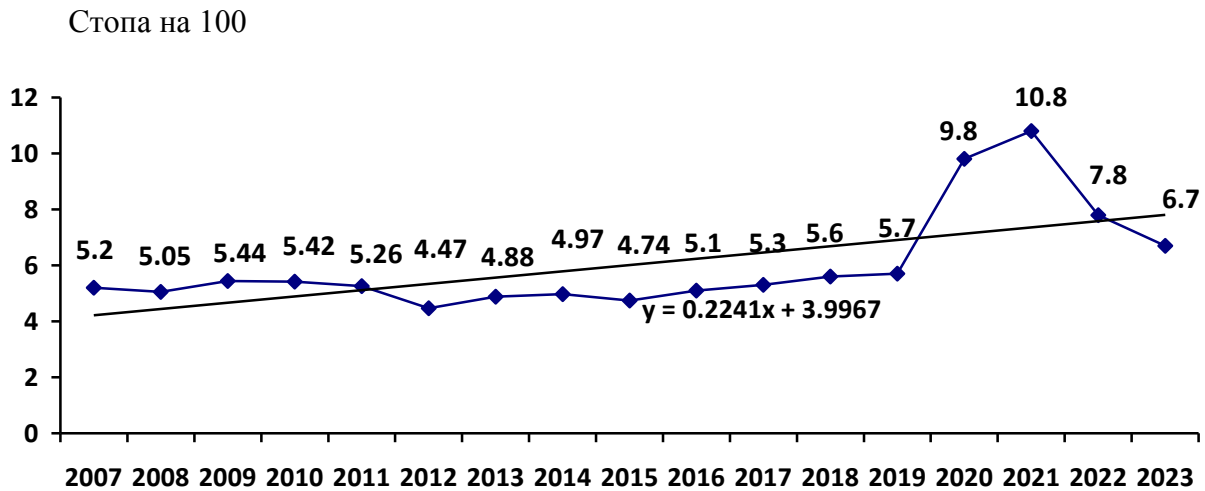

Графикон 25. Просечна заузетост постеља у процентима у болницама Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

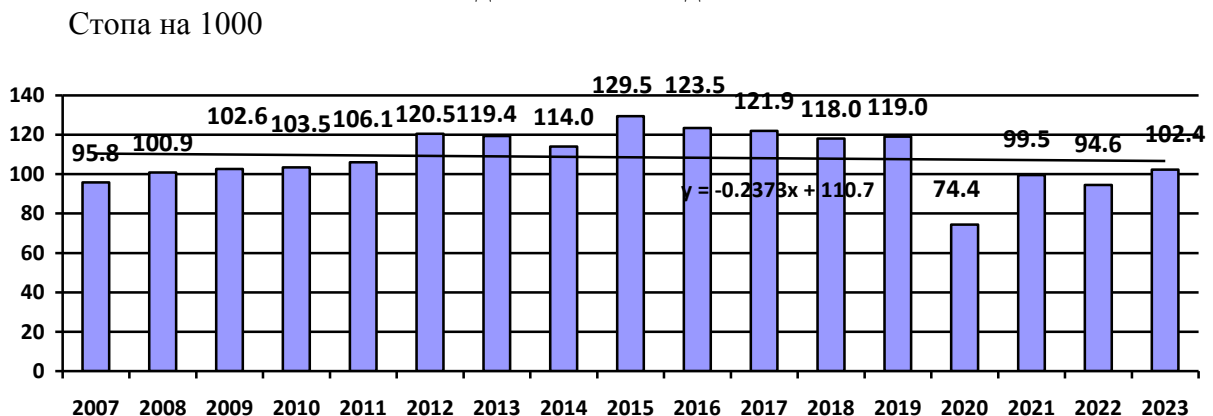
У посматраном седамнаестогодишњем периоду вредност стопе леталитета у болницама Браничевског округа била је најнижа 2012. године, а највиша у 2021. години. У последње две године долази до постепеног пада стопе леталитета у општим болницама Браничевског округа (графикон број 26).

Графикон 26. Стопа леталитета у болницама Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Према добијеним резултатима стопа хоспитализације у 2023. години у Општој болници Пожаревац била је 105,69 хоспитализованих на 1000 становника, што је за 5,19% већа у односу на 2022. годину, а у Општој болници Петровац на Млави стопа хоспитализације износила је 90,96 болнички лечених лица на 1000 становника, што је за 16,4% већа у односу на претходну годину. У 2023. години, на нивоу Браничевског округа, за две болнице, стопа хоспитализације је износила 102,4 на 1000 становника. Посматрајући период од 2007-2023. године, стопа хоспитализације је била најнижа у 2020. години (графикон број 27).

Графикон 27. Стопа хоспитализације на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

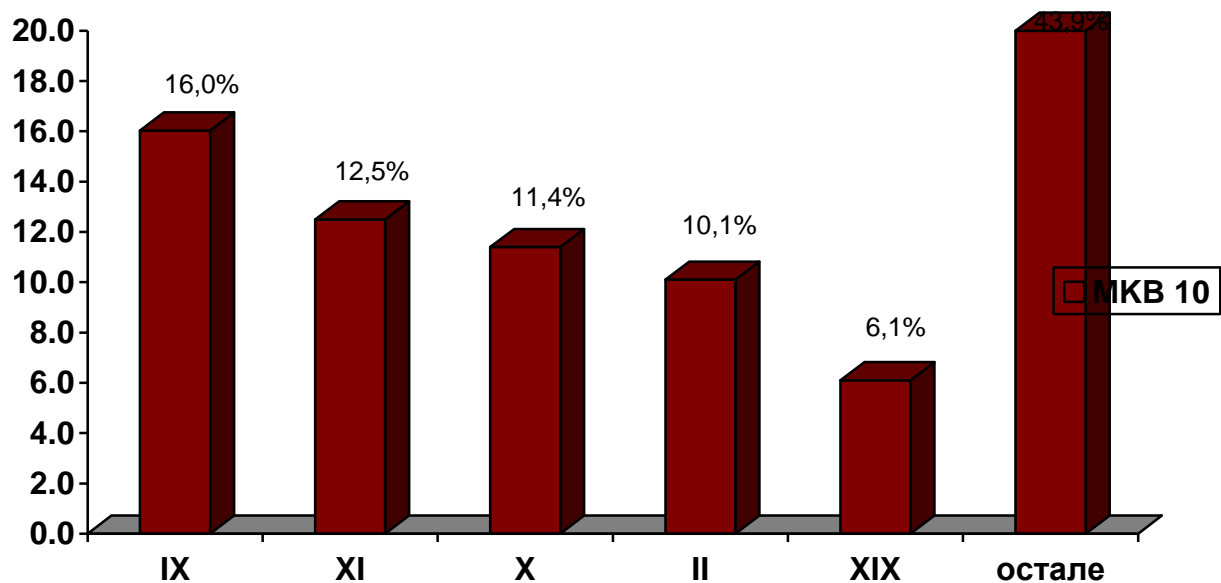

Анализирајући старосну структуру стационарно лечених лица у 2023. години, у општим болницама Браничевског округа, може се рећи да од укупног броја лечених највећи проценат, како у Општој болници Пожаревац тако и Општој болници Петровац на Млави, припадао је особама са 65 и више година (45,14% у пожаревачкој и 51,74% у петровачкој болници), а на нивоу округа тај проценат износи 46,25%). Најмањи проценат од укупног броја лечених, на нивоу Браничевског округа, припада категорији становништва од 7 до 18 година (4,79%).

Према основном разлогу хоспитализације, резултати анализе показују да је у 2023. години, највећи број лица на територији Браничевског округа био хоспитализован због Болести система крвотока (16,03%), Болести система за варење (12,46%), Болести система за дисање (11,39%), Тумори (10,08%) и Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (6,10%) (графикон 28).

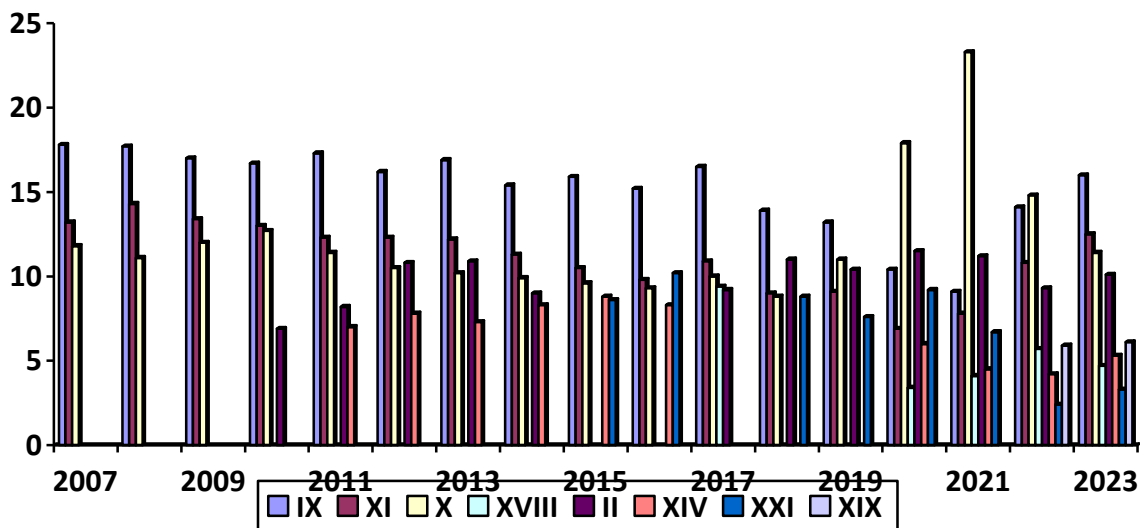
Графикон 28. Најчешћи разлози хоспитализације на територији Браничевског округа по МКБ 10 у 2023. години

У посматраном периоду од 2007-2023. година, Болести система крвотока биле су водеће све до 2019. године. Од 2020. до 2022. године, дошло до значајног пораста Болести система за дисање и оне преузимају водеће место. У 2023. години, поново Болести система крвотока се враћају на прво место, а на високо другом месту су Болести система за варење. Забрињава чињеница да су се, као и претходне године, у првих пет група болести нашле Тумори и Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (графикон 29).

Графикон 29. Учешће водећих група болести у болничком морбидитету опшних болница на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године
%

Према подацима приказаним у табели 16, у 2023. години, најчешћи узрок хоспитализације у Општој болници Пожаревац биле су Болести система крвотока а у Општој болници Петровац на Млави биле су Болести система за дисање.

Табела 16. Приказ водећих група болести у болницама Браничевског округа у 2023. години

Ред бр.	ОКРУГ	ОПШТА БОЛНИЦА	ГРУПА БОЛЕСТИ ПО МКБ-10	БРОЈ ХОСПИТАЛ.	%ОД УКУП. БРОЈА ЛЕЧЕНИХ
1.	Браничевски	ПОЖАРЕВАЦ	IX	1748	14,73
			XI	1443	12,16
			II	1356	11,43
			X	982	8,28
			XIX	810	6,83
		ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ	X	644	26,74
			IX	539	22,38
			XI	335	13,91
			XIV	122	5,07
			XVIII	99	4,11

Најчешће утврђене дијагнозе, као основни разлог болничког лечења, у општим болницама Браничевског округа приказане су у табели број 17. Ако се искључи разлог хоспитализације због порођаја (Partus spontaneus caepte i Partus sectione caesarea selectivus), као и боравк у здравственој установи ради одређених третмана и здравствене заштите и због недовољно дефинисаних стања и симптома, у Општој болници Пожаревац најчешћи разлози хоспитализације били су: Злоћудни тумор дојке и Пролив и желудаечно-цревно запаљење вероватно заразног порекла а у Општој болници Петровац на Млави: Хронична

опструктивна болест плућа са акутним погоршањем, неозначена и Запаљење плућа, неозначено (табела 17.).

Табела 17. Приказ водећих дијагноза болести које су лечене у општим болницама Браничевског округа 2023. године

Ранг	БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ					
	ОПШТА БОЛНИЦА ПОЖАРЕВАЦ			ОПШТА БОЛНИЦА ПЕТРОВАЦ		
	Дијагнозе лечених лица	Број	% од укупног бр. лечених	Дијагнозе лечених лица	Број	% од укупног бр. лечених
1.	Neoplasma malignum mammae, non specificatum (C50.9)	351	2,96	Morbus pulmonis obstructivus chronicus cum exacerbatione acuta, non specificatus (J44.1)	230	9,55
2.	Diarrhoea et gastroenteritis, causa infectionis suspecta (A09.9)	265	2,23	Pneumonia, non specificata (J18.9)	149	6,19
3.	Pneumonia, non specificata (J18.9)	250	2,11	Fibrillatio atriorum et fluctuatio atriorum (I48)	89	3,70
4.	Hernia inguinalis unilateralis, non specificata (K40.9)	168	1,42	Insufficiencia cordis congestiva (I50.0)	68	2,82
5.	Infarctus cerebri propter trombosim arteriae cerebri (I63.3)	165	1,39	Gastroenteritis, ileitis et colitis non infectiva, non specificata (K52.9)	63	2,62

Посматрајући IX групу по МКБ-10, односно Болести система крвотока, као водеће групе у укупном броју стационарно лечених лица на територији Браничевског округа која је водећа и у Општој болници Пожаревац, док је у Општој болници Петровац на Млави водећа група Болести система за дисање, приказали смо најчешће дијагнозе за поменуте групе болести (табела 18.).

Табела 18. Приказ најчешћих дијагноза водећих група болести по МКБ-10 у општим болницама Браничевског округа у 2023. години

Ранг	БРАНИЧЕВСКИ ОКРУГ					
	ОПШТА БОЛНИЦА ПОЖАРЕВАЦ			ОПШТА БОЛНИЦА ПЕТРОВАЦ		
	Најчешће дијагнозе IX групе по МКБ 10 класификацији (водећа група)	Бр.	% од укупног броја лечених из IX групе	Најчешће дијагнозе X групе по МКБ 10 класификацији (водећа група)	Бр.	% од укупног броја лечених из X групе
1.	Infarctus cerebri propter trombosim arteriae cerebri (I63.3)	165	9,44	Morbus pulmonis obstructivus chronicus cum exacerbatione acuta, non specificatus (J44.1)	230	35,71
2.	Fibrillatio atriorum et fluctuatio atriorum (I48)	155	8,87	Pneumonia, non specificata (J18.9)	149	23,14
3.	Infarctus myocardiis subendocardialis acutus (I21.4)	117	6,69	Bronchopneumonia, non specificata (J18.0)	30	4,66
4.	Insufficiencia cordis congestiva (I50.0)	99	5,66	Bronchiolitis acuta, non specificata (J21.9)	25	3,88
5.	Angina pectoris non specificata (I20.9)	74	4,23	Bronchitis acuta, non specificata (J20.9)	23	3,57

На основу овако приказаних дијагноза, водећих група по МКБ-10, може се рећи да је у 2023. години, у Општој болници Пожаревац највећи број лечених болесника био са Инфарктом мозга због тромбозе артерија мозга и Треперење преткомора и лепршање преткомора а у Општој болници Петровац на Млави највећи број лечених болесника био са Хроничном опструктивном болести плућа са акутним погоршањем, неозначен и Запаљењем плућа, неозначено.

3.4.Морталитет

На територији Браничевског округа посматрани су: општа стопа морталитета, специфична стопа морталитета по полу лица од 20 до 49 година, специфична стопа морталитета болести система крвотока, тумора, COVIDA 19, стопа морталитета одојчади, стопа матерналног морталитета, стопа морталитета деце од једне до навршене четврте године живота, стопа смртности деце до пет година живота и пропорционални морталитет деце до пет година живота (табела 19).

Табела 19. Показатељи „негативног” здравља на територији Браничевског округа у 2023. години

ОПШТИНА	Општа стопа морталитета	Спец. стопа морт. М 20-49 год. живота	Спец. стопа морт. Ж 20-49 год. живота	Спец. стопа морт. Бол. сист. крвотока	Спец. стопа морт. Тумора	Спец. стопа морт. Covid-19	Стопа матерналног морталитета	Стопа морт. одојчади	Стопа морт. деце од 1 до навршене 4. године живота	Стопа морт. деце до 5 године живота	Пропорционални морт. деце до 5 година живота
Велико Градиште	19,15	3,42	1,28	1078,50	339,89	39,22	0,00	12,82	0,00	12,82	0,34
Голубац	20,76	2,89	2,10	1322,67	292,22	61,52	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Жабари	19,94	1,87	0,73	843,65	416,35	10,96	0,00	13,89	0,00	13,89	0,55
Жагубица	23,16	0,67	1,51	1502,03	344,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Кучево	22,49	2,72	0,00	1407,48	343,29	25,75	0,00	15,87	0,00	15,87	0,38
Мало Црниће	18,06	3,09	0,00	1218,96	248,31	11,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Петровац	19,82	1,83	2,02	1141,38	308,80	35,18	0,00	5,85	1,39	11,70	0,39
Пожаревац	15,86	1,91	0,81	877,96	304,36	40,97	0,00	6,30	0,00	6,30	0,37
Браничевски округ	18,36	2,13	1,03	1055,82	316,88	33,56	0,00	6,94	0,21	7,81	0,32

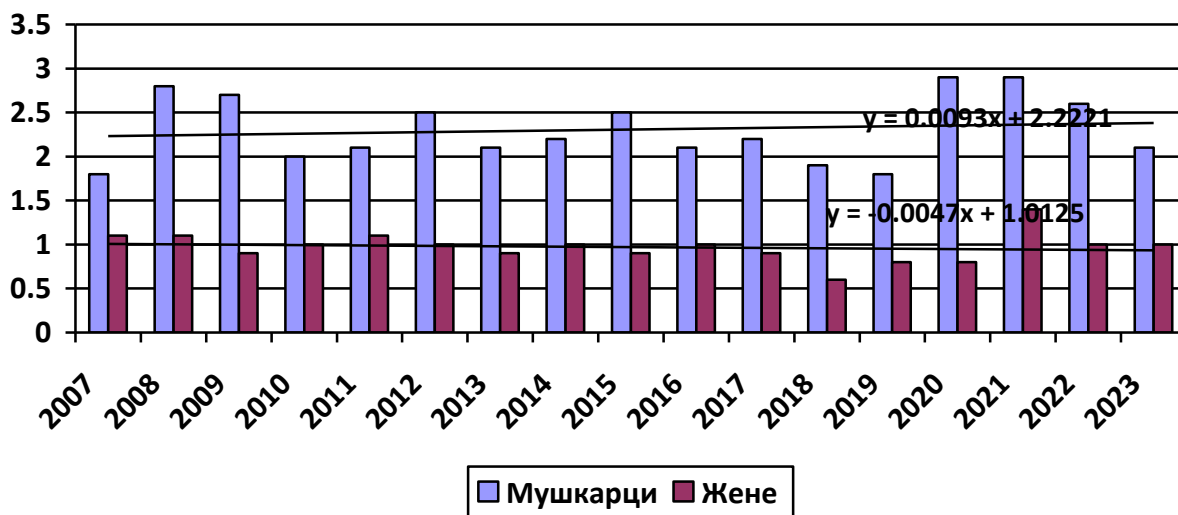
Анализа морталитета за 2023. годину на територији Браничевског округа је показала да просечно трајање живота на поменутој територији износи 74,7 година. Укупан број умрлих у 2023. години, на територији Браничевског округа износи 2845 лица.

У периоду од 2007. до 2023. године, специфична стопа морталитета мушкараца узраста 20-49 година била је највећа 2020. и 2021. године, док је специфична стопа умирања жена исте старосне доби била највећа 2021. године. У 2023. години, специфична стопа морталитета код мушкараца је смањена док је код жена остала непромењена, у поређењу са претходном годином (2022) (графикон број 30).

Графикон 30. Специфична стопа морталитета узраста 20-49 година оба пола на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

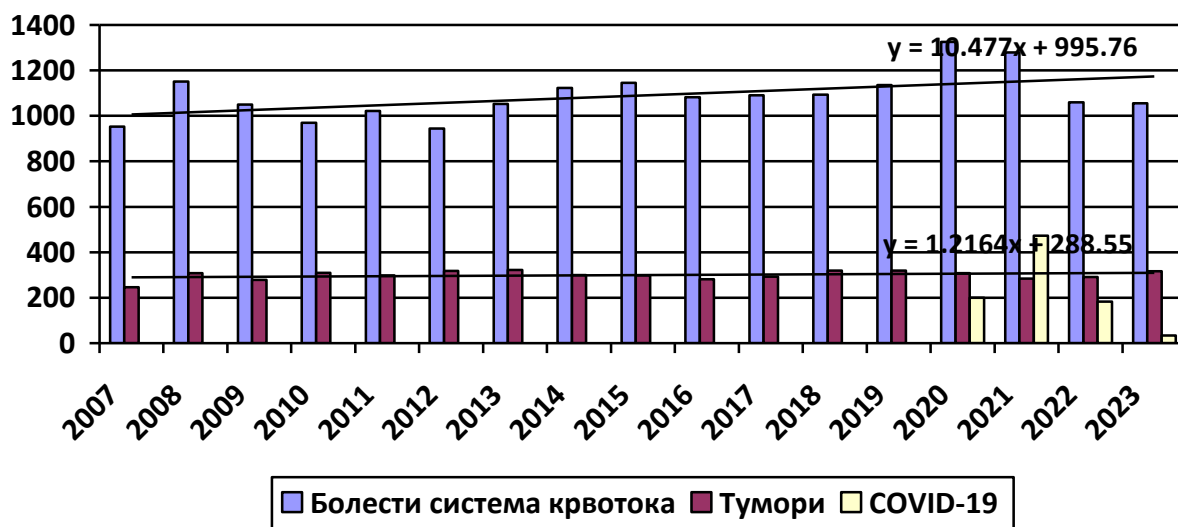
Стопа на 1000

Специфичне стопе морталитета од болести система крвотока и тумора у посматраном седамнаестогодишњем периоду се одржавају на високом нивоу, а у последње три године приказана је и специфична стопа морталитета од болести COVID-19 (графикон бр 31).

Графикон 31. Специфична стопа морталитета изабраних група болести на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

Стопа на 1000

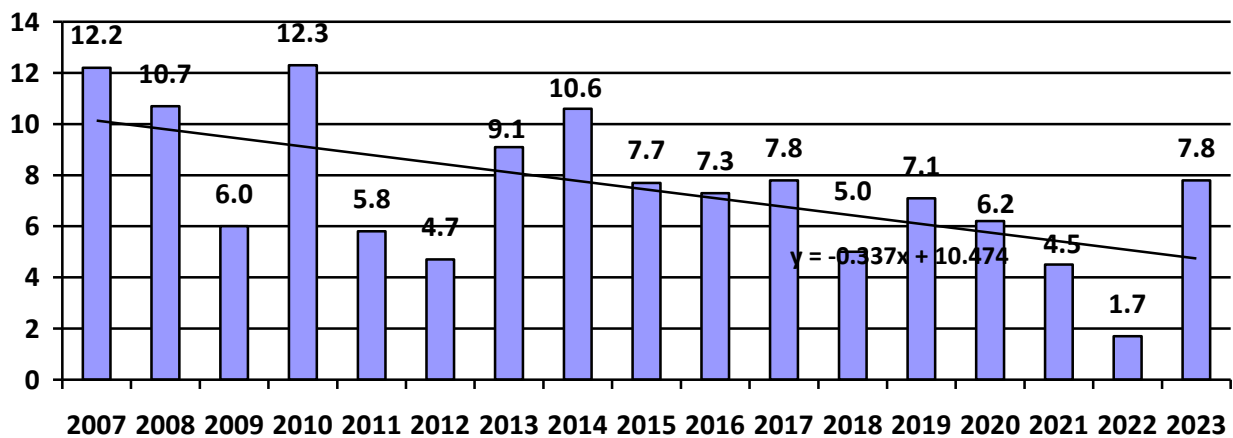

Од узрасно-специфичних стопа смртности, као што смо напоменули анализиране су стопа смртности одојчади, стопа смртности деце узраста испод 5 година живота и узраста од 1 - 4 године живота. На територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године, стопа смртности деце до 5 година живота је била највећа 2010. године. У поређењу са претходном годином (2022), стопа смртности деце до 5 године живота је значајно порасла, док смртност деце од 1 до навршене 4. године живота, у последњих десет година варира (графикон број 32 и 33).

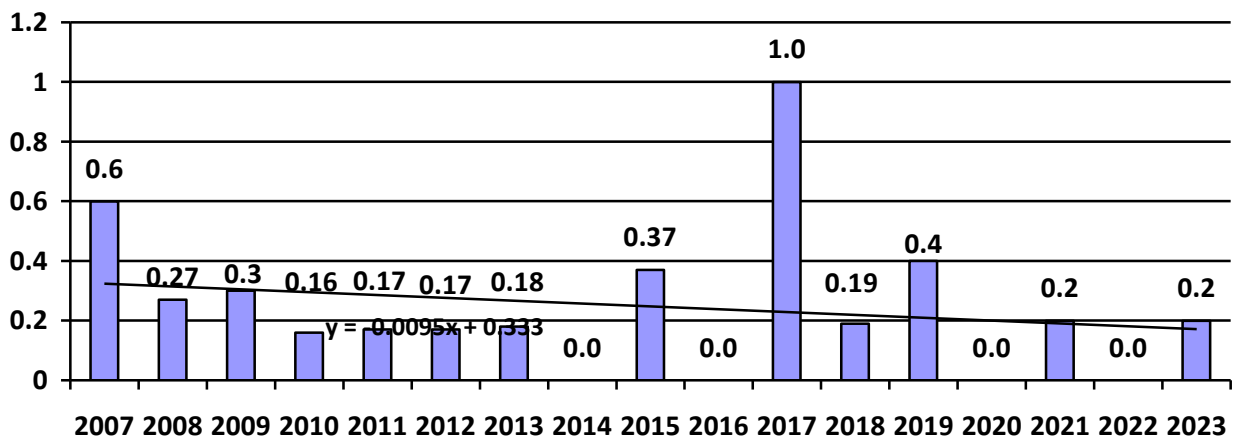
Графикон 32. Стопа смртности деце до 5. године живота на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. година

Стопа на 1000

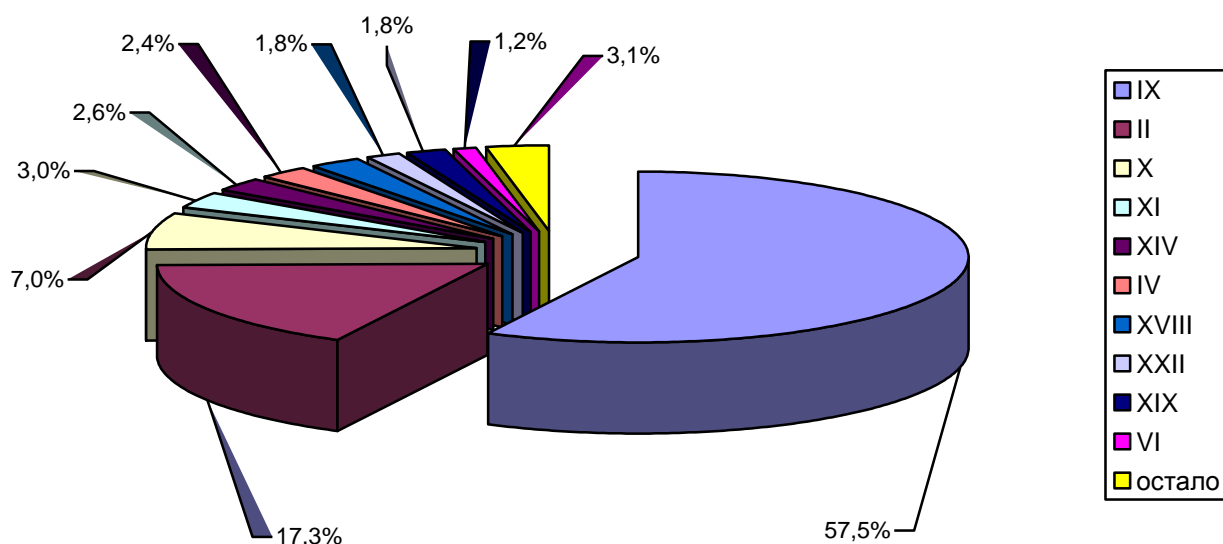
Графикон 33. Стопа смртности деце од 1 до навршене 4. године живота на територији Браничевског округа у периоду 2007-2023. година

Стопа на 1000

Према узроку смрти по МКБ-10, у 2023. години, на територији Браничевског округа, највећи број лица је умро од: Болести система крвотока (1636 лица или 57,50%), Тумора (491 лице или 17,26%) и Болести система за дисање (198 лица или 6,96%) (графикон бр. 34).

Графикон 34. Водећи узроци смрти по МКБ-10 на територији Браничевског округа 2023. године

У периоду од 2007. до 2023. године, на територији Браничевског округа убедљиво водеће место у умирању становништва заузимају Болести система крвотока и Тумори (графикон број 35).

Графикон 35. Учешће водећих група болести у умирању на територији Браничевског округа у периоду од 2007-2023. године

IV СПРОВЕДЕНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ БРАНИЧЕВСКОГ ОКРУГА 2023. ГОДИНЕ У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЗДРАВЉА СТАНОВНИШТВА И ПРЕВЕНЦИЈЕ БОЛЕСТИ

4.1 Спречавање и сузбијање болести

На територији Браничевског округа у току 2023. године спроведене су мере примарне превенције у циљу очувања здравља и спречавања и сузбијања обољења. Мере спречавања и сузбијања обољења, односно мере специфичне превенције се спроводе као: вакцинација, дезинфекција, дезинсекција и асанација.

4.1.1. Вакцинација

Вакцинација је веома специфична мера превенције јер штити само вакцинисане особе од обољења против којих су вакцинисане. На територији Браничевског округа у 2023. години спроведена је имунизација према Календару обавезне имунизације у Републици Србији против одређених заразних болести (туберкулозе, дечије парализе, дифтерије, тетануса, великог кашља, обољења изазваних *Haemophilus influenzae*, обољења изазваних стрептококусом пнеумоније, Хепатитиса Б, морбила, рубеле и паротитиса (табела 20).

Табела 20. Приказ спроведене имунизације према Календару обавезне имунизације на територији Браничевског округа у 2023. години

Ред. број	ВАКЦИНА		Број планираних	Број вакцинисаних	%
1.	BCG-против туберкулозе	Број вакцинисаних	1105	1103	99,82
2.	DTaP-IPV-Hib-против дифтерије, тетануса, великог кашља; против дечје парализе; против обољења које изазива хемофилус инфлуенце тиб б	Број вакцинисаних	1178	1101	93,46
		Ревакцинација у 2. години	1114	885	79,44
2.1	TdaP (DTaP)- против дифтерије, тетануса и великог кашља	Ревакцинација DTaP у 7. години	1284	1229	95,72
2.2	TdaP (DT pro adultis) – против дифтерије и тетануса	Ревакцинација ДТ у 14. години	1500	1182	78,80
2.3	(IPV)-против дечје парализе	Ревакцинација у 7. год.	1284	1229	95,72
3.	PCV-против обољења изазваних стрептококусом пнеумоније	Број вакцинисаних вакцином пнеумококна коњугована са 2 дозе	1178	1107	93,97
		Ревакцинација пнеумококном коњугованом вакцином (Synflorix) у 2. години	1114	883	79,26
4.	НВ-против Хепатитиса Б	Вакцинација у 1. год. (са 3 дозе)	1178	990	84,04
		Вакцинација-пропуштена годишта (са 3 дозе)	0	35	0,00
5.	MMR-против малих богиња, заушки и рубеле	Број вакцинисаних у 2. год.	1155	949	82,16
		Ревакцинација у 7. год.	1294	1213	93,74
		пропуштена годишта	0	170	0,00

Према приказаним подацима о спроведеној имунизацији у 2023. години, на територији Браничевског округа, можемо рећи да су вакцинације као и ревакцинације спроведене у нешто мањем обиму у односу на план.

Слабији обухват деце вакцинацијом у општинама Браничевског округа је резултат, већ познатих разлога (миграција становништва, неодржавање деце из маргиналних популација, нередовно одржавање на више позива у систему континуиране вакцинације, одлагање вакцинације више месеци „док дете прохода и проговори”, као и неколико случајева где су родитељи одбили да вакцинишу дете).

Овај пад обухвата имунизацијом је последица лошије доступности педијатријских служби током пандемије Ковид-19, али и резултат „инфодемије” и повећаног противљења вакцинама у јавности. Број невакцинисане и осетљиве деце се повећава током неколико последњих година до нивоа који представља увећан ризик за ширење болести које се могу спречити вакцинама и као резултат тога долази до епидемија.

У оквиру Програма имунизације лица по клиничким и епидемиолошким индикацијама, а према подацима о спровођењу имунизације против грипа у сезони 2023/2024. године, вакцинисано је у Браничевском округу укупно 5935 лица (од 6 месеци до 4 године 3 лица; од 5-19 година 19 лица; од 20-64 године 1745 лица и 65 и више година 4168 лица).

У оквиру Програма обавезне имунизације по експозицији, а према подацима о спроведеној имунизацији против тетануса на територији Браничевског округа у 2023. години, повређено је 6202 лица, апликовано је укупно 8592 дозе ТТ вакцина а 3473 лица су примили хумани тетанусни имуноглобулин (ХТИГ), док је укупно 1145 лица примило 3 дозе ТТ вакцине и ХТИГ. Према подацима о спроведеној имунизацији против беснила на територији Браничевског округа у 2023. години, озлеђено је 376 лица, а вакцинисано је укупно 3 лица. Према подацима о спроведеној имунизацији против Хепатитиса Б на територији Браничевског округа у 2023. години вакцинисано је: 138 изложених лица (штићеници установа ометених у развоју), 106 лица која у посебном ризику (дијализа 17 и хронична обољења јетре и бубрега 89) и 37 здравствених радника.

V СПРОВЕДЕНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ БРАНИЧЕВСКОГ ОКРУГА 2023. ГОДИНЕ У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У току 2023. године, од стране Одељења хигијене са заштитом животне средине Завода за јавно здравље Пожаревац и територијалних ХЕ служби, вршен је хигијенско-санитарни надзор водних објеката, као и контрола хигијенске исправности воде за пиће и то, према Програму заштите од заразних болести и према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће, на територији свих општина Браничевског округа.

У току 2023. године, Одељење хигијене са заштитом животне средине Завода за јавно здравље Пожаревац, повремено је са Републичком санитарном инспекцијом вршило хигијенско-санитарни надзор објеката: школе, вртићи и здравствене установе.

На територији Браничевског округа постоји **8 централних градских водовода, 46 сеоских водовода и 161 јавних водних објеката** за локално снабдевање водом који су под сталном контролом/надзором Завода за јавно здравље Пожаревац. Поред наведених објеката постоје и појединачни или индивидуални бунари који се контролишу на захтев њихових власника.

У току 2023. године, код свих 8 централних градских водовода спроведена је редовна дезинфекција, као и редовно испитивање хигијенске исправности воде код свих 8 поменутих објеката. У оквиру поменутог испитивања у 2023. години узето је укупно 1989 узорка на бактериолошки преглед, од којих је 44 узорка (2,21%) било неисправно (у Великом Градишту 8 узорка, у Жагубици 10 узорка, у Кучеву 10 узорка, у Петровцу на Млави 8 узорка, у Пожаревцу 6 узорка и у Костолцу 2 узорка је било неисправно).

Разлог бактериолошке неисправности биле су: колиформне и аеробне мезофилне бактерије. У току 2023. године у оквиру испитивања хигијенске исправности воде за пиће из градских водовода Браничевског округа, прегледано је 1995 узорак на физичко-хемијску исправност, од којих је 46 узорака (2,31%) било неисправно. Физичко-хемијску неисправност имали су: градски водовод Велико Градиште (12 узорака), градски водовод у Жабарима (16 узорака), градски водовод у Жагубици (2 узорка), градски водовод у Петровцу на Млави (7 узорака), градски водовод у Пожаревцу (8 узорака) и градски водовод у Костолцу (1 узорак). Разлог физичко-хемијске неисправности била су: мирис, мутноћа, повећана концентрација нитрата (NO_3), повећана концентрација нитрита (NO_2) и повећана концентрација мангана.

На територији Браничевског округа, који броји укупно 189 села, постоји 46 сеоских водовода, од којих 36 имају легалног власника (ЈКП) а 10 сеоских водовода су са нелегалним власником (месне заједнице, групе грађана и др.). У 2023. години, на поменутиим објектима спроведено је 36 редовних дезинфекција и 46 редовних испитивања хигијенске исправности воде сеоских водовода. Од укупно 934 узетих узорака на бактериолошки преглед, 151 узорак (16,17%) било је неисправно због присуства колиформних бактерија и аеробних мезофилних бактерија. На физичко-хемијски преглед узето је укупно 936 узорака, од којих је 141 узорак (15,06%) било неисправно због: мириса, мутноће, повећане концентрације амонијака, повећане концентрације нитрата (NO_3) и повећане концентрације нитрита (NO_2). Повећана концентрација нитрата била је код укупно 44 узорка.

На територији Браничевског округа постоји 161 јавни водни објекат, од којих је 107 унапређен тип изворишта (бушени бунар, заштићени извор, заштићени копани бунар) и 54 неунапређен тип изворишта (незаштићени извори, незаштићени копани бунари, цистерна: мобилна или стационарна). У току 2023. године, спроведено је 88 редовних и 43 повремених испитивања хигијенске исправности воде јавних водних објеката. Урађен је бактериолошки преглед на 180 узорака и утврђена неисправност код 62 узорка (34,44%) због присуства колиформних бактерија и аеробних мезофилних бактерија. На укупно 181 узорку извршен је и физичко-хемијски преглед и утврђена неисправност код 18 узорака (9,94%) због: боје, мутноће, повећаног утршка KMnO_4 , повећане концентрације амонијака, повећане концентрације нитрита (NO_2) и повећане концентрације нитрата (NO_3). Повећана концентрација нитрата била је код 6 узетих узорака.

Према годишњем извештају о кретању заразних и паразитарних болести на територији Браничевског округа, постоје 7 градске депонија смећа, али још увек све имају хигијенско-санитарне недостатке, самим тим угрожавају околну земљиште, подземне воде и ваздух. Капацитети неких депонија су већ попуњени, а решења се траже у отварању регионалних депонија. Сеоске депоније смећа су практично бројна сметлишта ван села.

У оквиру Диспозиције отпадних вода на територији Браничевског округа, у току 2023. године, од 16 индустријских канализација и 27 отпадних вода које се испуштају у друго (пропусне јаме, површинска вода, на слободну површину...), које су контролисане, само код 13 индустријских и 1 санитарне је вршено пречишћавање, углавном недовољно ефикасно. Може се закључити да је потребно боље пречишћавање, како би се заштитиле и површинске и подземне воде.

У току 2023. године, Одељење хигијене са заштитом животне средине Завода за јавно здравље Пожаревац, повремено је са Републичком санитарном инспекцијом вршило хигијенско-санитарни надзор објеката од ширег ХЕ значаја.

На територији Браничевског округа у 72 објекта за друштвену исхрану (предшколске, школске, интернатске, студентске, радничке и болничке кухиње) извршено је 385 надзора. У овим објектима узорковано и прегледано је укупно 3115 брисева, од којих је 92 (2,95%) било неисправно, узето је и 899 узорака животних намирница, од којих је 11 узорака намирница (1,22%) било микробиолошки неисправно.

На територији Браничевског округа у 75 објеката за боравак деце и омладине, снабдевање водом, санитација и уређаји за прање руку задовољавају основни ниво. У поменутиим објектима узето је 338 узорака воде на бактериолошки преглед, од којих 182 (53,69%) је бактериолошки неисправно (колиформне бактерије, аеробне мезофилне бактерије, колиформне фекалног порекла). Исти број узорака (338) узет је на физичко-хемијски преглед воде, од којих 152 узорка (44,97%) је неисправно (боја, мирис, мутноћа, повећане концентрације нитрита (NO₂) и повећане концентрације нитрата (NO₃).

На територији Браничевског округа у 12 здравствених установа извршено је 49 надзора. У овим објектима узорковано и прегледано је укупно 789 брисева, узето је 132 узорка воде на бактериолошки преглед и 132 узорка на физичко-хемијски преглед воде, од којих 4 узорка (3,03%) у насељу Жабари су неисправни (повећане концентрације нитрата (NO₃).

Хигијенска ситуација на подручју Браничевског округа може се ценити као делимично задовољавајућа. Сеоски водоводи се и даље лоше одржавају, вода се не дезинфикује, висок је проценат хемијске и бактериолошке неисправности. Такође је висок проценат хемијски и бактериолошки неисправних вода за пиће у насељима која немају централно водоснабдевање. Забрињава стање у области загађења животне средине и у неким објектима од већег ХЕ значаја. Неповољно стање је најчешће последица недостатка материјалних средстава али и лоше здравствене и еколошке културе.

VI ЗАКЉУЧАК

Анализа здравственог стања становништва Браничевског округа за 2023. годину, спроведена је на основу података демографске и здравствене статистике. На основу добијених резултата може се закључити:

1. Према Процени становништва Републичког завода за статистику Републике Србије од 30.06.2023. године, на територији Браничевског округа живи укупно 154.950 становника. Удео становника са 65 и више година износи 42.672 у укупном броју становника или 27,54%; што показује да популација која живи на територији посматраног округа припада старој популацији (удео старих са 65 и више година преко 10%).

2. Према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику који се односе на 2023. годину, на територији Браничевског округа бележи се ниска стопа natalитета од 7,4/1000 (мање од 15/1000), док је стопа општег морталитета висока и износи 18,4%.

3. Стопа природног прираштаја у 2023. години на територији Браничевског округа је веома ниска (-10,9%), са негативним вредностима у свим општинама, где је забележено чак -17,1% у Кучеву; -17,0% у Жагубици; -16,5% у Голубцу; -14,1% у Великом Градишту; -13,1% у Петровцу на Млави; -12,8% у Малом Црнићу; -12,1% у Жабарима и -6,6% у Пожаревцу.

4. Према броју корисника здравствене заштите на нивоу Браничевског округа (154950 лица) и броја регистрованих обољења у оквиру примарне здравствене заштите у 2023. години (укупно 331511 обољења, односно збир регистрованих обољења у службама зз предшколске и школске деце, одраслих, жена и стоматологије), може се закључити да у просеку на једног становника долази по 2,1 обољење.

5. Водеће групе болести по МКБ 10, за лица лечена на примарном нивоу здравствене заштите, на територији Браничевског округа у 2023. години, као и претходне године, биле су Болести система за дисање, Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази и Болести система крвотока.

6. Према броју пријављених заразних болести у 2023. години, на територији Браничевског округа, водеће место заузимају: непотврђена обољења грипа, инфекција Корона вирусом и Пертусис.

7. Према подацима приказаним као збир приспелих пријава / одјава хроничних незаразних обољења и констатованих дијагноза са Потврда о смрти лица која су боловала од истих у 2023. години, на територији Браничевског округа, најчешће регистрована хронична незаразна обољења била су: малигне болести, акутни коронарни синдром и шећерна болест.

8. У 2023. години болничко лечење највише су користила лица са 65 и више година (6601 лице или 46,25% од укупног броја болнички лечених) а основни разлог хоспитализације у болницама Браничевског округа биле су Болести система крвотока (16,03%), Болести система за варење (12,46%) и Болести система за дисање (11,39%).

9. Апсентизам и инвалидност су проблеми са којима се суочавају све општине Браничевског округа и који значајно утиче на резултате анализе здравственог стања становништва округа. На територији посматраног округа, у 2023. години, стопа броја случајева неспособности/спречености за рад износила је 57,62 на 100 запослених радника.

10. Према последњим званичним подацима Републичког завода за статистику у 2023. години, водећи узроци умирања на територији Браничевског округа биле су Болести система крвотока, Тумори и Болести система за дисање. Просечно трајање живота на територији посматраног округа у 2023. години било је 74,7 година.

11. Код деце предшколског и школског узраста на територији Браничевског округа у 2023. години најучесталије су биле Болести система за дисање и то Акутно запаљење ждрела и крајника и Инфекције горњих респираторних путева неспецифичне локализације. Забрињава чињеница што је одређен број предшколске и школске деце посматраног округа био у 2023. години, лечен без јасно постављене дијагнозе (високо 2. место заузимају Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази). Систематским прегледима школске деце и омладине утврђен је велики број деформитета стопала, лоше телесне ухрањености и лошег телесног држања.

12. Код одраслог становништва у оквиру служби опште медицине и медицине рада, у 2023. години, водеће групе болести биле су: Болести система крвотока, Болести система за дисање и Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива. Најчешће регистроване дијагнозе у службама опште медицине и медицине рада посматраног округа биле су: висок крвни притисак, други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази, акутно запаљење ждрела и акутно запаљење крајника и друга обољења леђа.

13. У служби здравствене заштите жена, домова здравља Браничевског округа, у 2023. години, најучесталије су биле Болести мокраћно-полног система и то недефинисана запаљења органа мале карлице, запаљење грлића материце и болести дојке.

14. Најчешће дијагнозе у стоматолошкој здравственој заштити Браничевског округа у 2023. години, као и претходних година, биле су: болести пулпе зуба и ткива око врха зуба, зубни каријес као највећи проблем свих добних група, и недефинисане болести зуба и потпорног ткива.

15. У 2023. години на територији Браничевског округа планирани обим спроведене имунизације према Календару обавезне имунизације против одређених заразних болести (туберкулозе, дечије парализе, дифтерије, тетануса, великог кашља, морбила, рубеле, паротитиса, Хепатитиса Б, обољења изазваних *Haemophilus influenzae* и обољења изазваних стрептококусом пнеумоније) реализован је у нешто мањем обиму у односу на план. Слабији обухват деце вакцинацијом у општинама Браничевског округа је резултат, поред већ познатих разлога (миграција становништва, неодржавање деце из маргиналних популација, нередовно одржавање на више позива у систему континуиране вакцинације, одлагање вакцинације више месеци „док дете прохода и проговори”, као и неколико случајева где су родитељи одбили да вакцинишу дете), али и резултат „инфодемije” и повећаног противљења вакцинама у јавности.

16. Хигијенска ситуација на подручју Браничевског округа може се ценити као делимично задовољавајућа. Сеоски водоводи, се и даље лоше одржавају, вода се не дезинфикује, висок је проценат хемијске и бактериолошке неисправности. Такође је висок проценат хемијски и бактериолошки неисправних вода за пиће у насељима која немају централно водоснабдевање. Забрињава стање у области загађења животне средине и у неким објектима од већег ХЕ значаја. Неповољно стање је најчешће последица недостатка материјалних средстава али и лоше здравствене и еколошке културе.

VII ПРЕДЛОГ МЕРА

Анализа здравственог стања становништва Браничевског округа омогућила нам је да препознамо неке од проблема везаних за здравље и да дефинишемо основне закључке на основу којих можемо дати предлоге у циљу њиховог решавања и самим тим унапређењу здравља становништва посматраног округа.

Будући да нам становништво припада старој популацији и да је стопа наталитета ниска а општег морталитета висока, као и да је стопа природног прираштаја са негативним вредностима у свим општинама, крајње је време да се нешто конкретно предузме на нивоу сваке локалне заједнице. У циљу лакше одлуке за рађање и самим тим повећање наталитета потребно је материјално подржати и охрабрити све младе људе да такве одлуке доносе без страха за своју будућност.

На нивоу сваке локалне заједнице неопходно је створити „околину која води здрављу”, односно покренути све оне факторе који воде до здравља и где је здрав избор доступан и једноставан. Један од тих фактора јесте и васпитање за здравље, односно повећање нивоа знања о здрављу код сваког појединца као предуслов за преузимање одговорности за сопствено здравље и здравље својих најближих. Неопходно је обезбедити кадар за оптимални рад служби и јачање капацитета здравствених установа како на примарном тако и секундарном нивоу здравствене заштите у складу са реалним потребама становништва, јачање мултисекторске сарадње и партнерства, континуирано информисање становништва и промоција здравих стилова живота. Оптимизација болничког сектора применом конкретних мера, пре свега побољшање искоришћености и повећање ефикасности рада стационарних установа, обезбеђивањем одрживе поделе рада међу здравственим

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ПОЖАРЕВАЦ
Јована Шербановића 14, 12000 Пожаревац
Web: www.zzjzpo.rs, e- mail: zavodpo0311@mts.rs
Тел.: 012/522-568; 523-153; Факс: 012/520-913

установама, што значи да се највећи део, око 80% здравствених потреба и захтева за здравственом заштитом задовољи на примарном нивоу а осталих 20% потреба и захтева на секундарном, односно на терцијарном нивоу здравствене заштите.

Корекцијом дефинисаних проблема као и поштовање спровођења Правилника о показатељима квалитета здравствене заштите у свим здравственим установама очекујемо побољшање здравствене заштите целокупног становништва, смањење оболевања и умирања од превентабилних болести као и унапређење квалитета живота сваког појединца и економски просперитет нашег друштва у целини.

др Цвија Стојановић
Специјалиста социјалне медицине

Помоћник директора
Прим. др Сузана Петровић
Центар за промоцију здравља
анализу, планирање,
организацију здравствене заштите,
информатику и биостатистику у здравству

В.Д. ДИРЕКТОР
Завода за јавно здравље
Пожаревац
др Ана Јовановић